

מסכת עירוביןנושאים עיקריים במסכת:

- פרק א: דיני מבוי, דיני מחיצה לצורך עירוב, דברים שהקלו חכמים על היוצאים למלחמה.
- פרק ב: דיני מלטול בחוך פסי ביראות (ראה מושגים)
- פרק ג: מאכלים מיוחדים ומקומות מיוחדים לצורך הנחת עירוב, הנחת ערוב על תנאי, דיני ערוב בשני ימי ראש השנה, דיני ערוב בין השמשות. הפרשת תרומות ומעשרות בשני ימי ראש השנה. הזכרת ראש חודש בתפילות ראש השנה.
- פרק ד: דיני יציאה מחוץ לתחום מחמת אונס, ירידה מספינה לחוף בשבת, יציאה בשבת מחוץ לתחום לצורך דבר שמותר לצאת בשבילו, מי ששבת בתוך התחום ולא ידע על כך, מי שהיה בדרך בערב שבת בין השמשות אך לא התכוון לשבות שם, מספר אנשים שהיו בדרך בערב שבת ו-4 אמותיו של זה אינם חופפות את 4 אמותיו של זה, מי שקבע שביתה תחת אילן ולא הגדיר את המיקום המדויק, כיצד מודד אדם 2000 אמה ממקום שביתתו, האם עיקר ערוב תחומין הוא בפת או ברגל, המערב עבור בני עירו.
- פרק ה: עיבורה של עיר, 3 כפרים העומדים בצורת משולש ובין האמצעי והשניים האחרים יש פחות מ-2000 אמה, צורת המדידה של 2000 אמה של תחום שבת, עיר של יחיד שהפכה לעיר של רבים (ראה מושגים) ולהיפך, מי שנמצא בערב שבת בין השמשות מחוץ לעיר, תחום שבת של עיר אחת הכולל בתוכו עיר אחרת או כולל רק את חלקה, דין נותן ערוב בחוך מערה או על גב מערה.
- פרק ו: ערוב חצרות כאשר אחד מבני החצר הוא נכרי או מי שאינו מכיר בערוב, דין צדוקי לעניין ערוב חצרות, שכח אחד או יותר מדיירי החצר לערב, בימול רשותו של אדם לשאר דיירי החצר, אנשי מבוי שהייתה להם שותפות עסקית במאכל מסוים, מספר חבורות שדרו באולם אחד גדול כיצד עושים ערוב חצרות? האחים שנוונים משלחן אביהם וגרים באותה חצר, מספר חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי, דיני ערוב של 2 חצרות הנמצאות זו לפנים מזו,
- פרק ז: דיני ערוב ב-2 חצרות הסמוכות זו לזו, דיני ערוב ב-2 גוזזראות הסמוכות זו לזו, כיצד יכול אחד מבני המבוי לזכות את כל בני המבוי בשיתוף המבוי? דיני מזון לשם שיתוף מבואות או לשם ערוב חצרות, דין נותן כסף לחנווני ע"מ שיקנה עבורו יין או פת לצורך ערוב.
- פרק ח: עירוב תחומים עבור אחרים, שיעור המזון שיש להניח לצורך ערוב תחומים, כניסה לבית הנוגע בצרעת, אכילת אוכל ממא בשיעור של $\frac{1}{2}$ פרס, דיני עירוב בבתיים עם מרפסות, מקומות שאין להניח בהם ערוב חצרות, ערוב חצרות כאשר אחד הדיירים עזב את ביתו לשבת, ערוב חצרות בבור מים ואמת מים המשותפים לשתי חצרות, שפיכת מים מהבית לחצר

פרק ט: מלטול על גגות או בין חצרות או בין קרפיות, דיני חצר, בית או מבוי שנפרצו לרשות הרבים, מלטול מתחת לגשר הנמצא על גבי בתים, שיתוף מבואות במבוי המפולש משני צדדיו. דברים שמותר לעשות במקדש ולא במדינה,

פרק י: הוצאת תפילין בשבת ממקום שאינו משתמר, הולכת חבית מים ברשות הרבים, כיצד לנהוג בספר שחציו התגלגל מחוק לרשות שנמצא בו ? דין אדם העומד ברשות אחת ורוצה לעשות פעולה ברשות אחרת (לשתות, לטלטל, להשתין וכד'), שימוש בחולית הבור או באשפה גבוהה בשבת, שימוש באילן בשבת, סגירת מבנה בדבר ארעי בשבת, עמידה ברשות אחת ופתיחת דלת ברשות אחרת, דיני מלאכות שיכולות להתפרש כמוסיף על הבניין, פעולות שיש הבדל אם עשאו במקדש או במדינה, הוצאת שרץ ממה מן המקדש בשבת.

פרק א:

הנושאים העקריים בפרק: דיני מבוי, דיני מחיצה לצורך עירוב, דברים שהקלו חכמים על היוצאים למלחמה.

מושגים:

מבוי: רחוב צר שחצרות הבתים פתוחים לחוכו, וממנו יוצאים ונכנסים אל רשות הרבים או לכרמלית, מבחינים ב-2 סוגי מבואות:
מבוי סתום: מבוי שסגור מ-3 צדדים ופתוח לרשות הרבים רק מצד אחד.
מבוי מפולש: מבוי הפתוח לרשות הרבים מ-2 צדדים.
צורת הפתח: צורה זו מתייחסת לפתח המבוי. פתח מבוי שיש קנה מצד אחד, וקנה מהצד האחר, וקנה על גביהם, (כעין 2 מזוזות ומשקוף) יש לו צורת הפתח.
גולל ודופק: אלו 2 חלקים בבניית הקבר. הגולל הוא הכיסוי שעל פי הקבר, והדופק הוא החלק שהגולל נשען עליו. מטמאים כטומאת מת. בפרקנו יש דיון האם בעל חי המשמש כגולל מטמא.

משנה א: תיקון שיש לעשות למבוי סתום כדי שאפשר יהיה למלט בתוכו בשבת

מבוי שהוא גבוה למעלה מעשרים אמה, ימעט.

רבי יהודה אומר: אינו צריך.

והרחב מעשר אמות, ימעט.

ואם יש לו צורת הפתח, אף על פי שהוא רחב מעשר אמות, אין צריך למעט.

1. תיקון לגבי גובה הקורה שעל הפתח:
  - 1.1. תנא קמא: אם היא גבוהה מ-20 אמה יש להנמיכה.
  - 1.2. ר' יהודה (ואין הלכה כמותו): אין צריך להנמיך את הקורה.
2. תיקון לגבי רוחב הפתח: אם רוחב הפתח גדול מ-10 אמות יש להקטינו.
3. אם יש למבוי צורת הפתח (ראה מושגים), אפילו רוחבו גדול מ-10 אמות אין צורך למעט.

משנה ב: כיצד מכשירים מבוי סתום כדי יהיה ראוי למלט בתוכו ?

הקנור מבוי,

בית שמאי אומרים: לחי וקורה.

ובית הלל אומרים: לחי או קורה.

רבי אליעזר אומר: לחיין.

משום רבי ישמעאל, אמר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא:

לא נחלקו בית שמאי ובית הלל, על מבוי שהוא פחות מארבע אמות, שהוא או בלחי או בקורה,

על מה נחלקו ?

על רחב מארבע אמות ועד עשר,

שבית שמאי אומרים: לחי וקורה,

ובית הלל אומרים: או לחי או קורה.

אמר רבי עקיבא: על זה ועל זה נחלקו.

1. תנא קמא:
  - 1.1. בית שמאי: יש להתקין גם לחי, מהצד וגם קורה על גבי המחיצות שבשני הצדדים של המבוי.
  - 1.2. בית הלל: מספיק להתקין אחד מהם, או לחי או קורה.
  - 1.3. ר' אליעזר: צריך להתקין 2 לחיים, אחד בכל צד של הפתח.
2. ר' ישמעאל:
  - 2.1. כשרוחב הפתח קטן מ-4 אמות, גם בית שמאי וגם בית הלל, מודים שמספיק אחד מהם.
  - 2.2. המחלוקת ביניהם היא כאשר הרוחב גדול מ-4 אמות וקטן מ-10 אמות:
    - 2.2.1. בית שמאי: יש צורך גם בלחי וגם בקורה.
    - 2.2.2. בית הלל: מספיק לחי או קורה.
3. ר' עקיבא: המחלוקת ביניהם היא גם כאשר הפתח גדול מ-4 אמות וגם כאשר הוא קטן מ-4 אמות.

משנה ג: רוחב הקורה שעל מחיצות המבוי

הקורה שאמרו, רחבה כדי לקבל ארית, והארית, חצי לבנה של שלשה טפחים,

דיה לקורה שתהא רחבה טפח, כדי לקבל ארית לארכו.

1. רוחב הקורה צריך להיות כזה שאפשר יהיה להניח עליה ארית שרוחבו 1.5 טפחים.
2. מספיק שהקורה תהיה רחבה טפח כדי להניח עליה את הארית לארכו (ויבלוט משני צדדיו).

משנה ד: מה צריך להיות חוזקה של הקורה ?

**רַחֲבָה כְּדֵי לְקַבֵּל אֲרִיִּים, וּבְרִיאָה כְּדֵי לְקַבֵּל אֲרִיִּים.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רַחֲבָה אֶף עַל פִּי שְׂאִינָה בְרִיאָה.**

1. תנא קמא:
  - 1.1. הקורה צריכה להיות רחבה כדי שהאריח יהיה מונח על גבה.
  - 1.2. הקורה צריכה להיות גם חזקה מספיק כדי לשאת את האריח.
2. ר' יהודה: אין חשיבות לחוזק הקורה.

משנה ה': המשך דיני הקורה לשיטת ר' יהודה.

**הֵיחָה שָׁל קֵשׁ אוֹ שָׁל קִנִּים, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלוֹ הִיא שָׁל מַתְּכָת.
עֲקֻמָּה, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלוֹ הִיא פְּשׁוּטָה.
עֲגוּלָה, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלוֹ הִיא מְרֻבַּעַת.
כָּל שֵׁישׁ בְּהֻקְפוֹ שְׁלֹשָׁה מַפְּחִים, יֵשׁ בוֹ רֹחַב טַפַּח.**

1. הקורה, אפילו היא עשויה קש, רואים אותה כאילו היא של מתכת.
2. קורה עקומה רואים אותה כאילו היא ישרה.
3. קורה עגולה (שאי אפשר להניח עליה אריח):
  - 3.1. רואים אותה כאילו היא מרובעת (ויכולים להניח עליה אריח).
  - 3.2. ובתנאי שיש בהיקפה שלוש טפחים. (דהיינו קוטר של טפח, במספרים מעוגלים ולא מדויקים).

משנה ו': מידות הנדרשות בלחי של מבוי

**לְחִיָּו שְׂאֵמָרוֹ, גְּבֵהַן עֶשְׂרֵה טַפְּחִים,
וְרַחְבּוֹן וְעֵבֶן כָּל שְׁהוּא.
רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: רַחְבּוֹן שְׁלֹשָׁה טַפְּחִים.**

1. הגובה חייב להיות לפחות 10 טפחים.
2. רוחב ועובי הקורה:
3. תנא קמא: רוחב ועובי כל שהוא.
4. ר' יוסי (ואין הלכה כמותו): הרוחב חייב להיות לפחות 3 טפחים.

משנה ז': מה יכול לשמש כלחי לצורך תיקון המבוי ?

**בְּכָל עוֹשֵׂיין לְחִיָּו,
אֶפְלוּ בְּדָבָר שֵׁישׁ בוֹ רוּחַ חַיִּים.
וְרַבִּי יוֹסִי אוֹסֵר.**

**וּמַטְמֵא מֵשׁוּם גּוֹלָל,
וְרַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר.**

**וְכוֹתְבִין עֲלָיו גִּפְטֵי נְשִׁים,
וְרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי פּוֹסֵל.**

1. אפשר להשתמש בכל דבר לצורך עשית לחי.
2. האם אפשר לעשות לחי מבהמה הקשורה היטב ?
  - 2.1. תנא קמא: מתיר.
  - 2.2. ר' יוסי (ואין הלכה כמותו): אוסר.

כותרת נוספת: האם בעל חי שעשו אותו גולל (ראה מושגים) לקבר, מטמא ?

1. תנא קמא: מטמא.
2. ר' מאיר: אינו מטמא.

כותרת נוספת: האם אפשר לכתוב גימי נשים על גבי בעלי חיים ?

1. תנא קמא: מתיר.
2. ר' יוסי הגלילי: הגט פסול.

משנה ח': דין מחיצה שמיועדת לעירוב

**שֵׁירָא שְׁחִנְתָּהּ בְּבִקְעָה וְהִקִּיפוּהָ בְּכָלִי בְּהֵמָה, מְטַלְמֵלִין בְּתוֹכָהּ,
וּבְלִבְדָּ שֵׁיהָא גְּדָר גְּבוּהַ עֶשְׂרֵה טַפְּחִים,
וְלֹא יִהְיוּ פְּרָצוֹת יְתָרוֹת עַל הַבְּנָן.
כָּל פְּרָצָה שֶׁהִיא כְּעֶשֶׂר אַמּוֹת, מְתָרָת, מְפִנֵי שֶׁהִיא כְּפַתַּח.
יְתָר מְפָאן, אָסוּר.**

1. אפשר להקיף כרמלית בכלי בהמה ולטלטל בתוך המחיצה בשבת.

2. המחיצה צריכה להיות גבוהה לפחות 10 טפחים.
3. אם יש פרצות במחיצה, אורך כל הפרצות יחד צריך להיות קטן מאורך הגדר הבנויה.
4. דין פירצה במחיצה:
  - 4.1. אם סכום אורכי הגדר הבנויים גדול מסכום הפרצות:
    - 4.1.1. אם אורך פרצה בודדת קטן מ-10 אמות המחיצה כשרה.
    - 4.1.2. אם אורך פירצה בודדת גדול מ-10 אמות המחיצה פסולה.

משנה ט: בנית מחיצה מחבלים (הנקראת מחיצה של ערב) לצורך ערוב

מְקִיפִין שְׁלֵשָׁה חֲבָלִים, זֶה לְמַעַלָּה מִזֶּה וְזֶה לְמַעַלָּה מִזֶּה, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בֵּין חֲבָל לְחֲבָרוֹ שְׁלֵשָׁה טַפְחִים. שְׁעָר חֲבָלִים וְעֵבִין, יֵחָר עַל טַפַּח, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עֲשָׂרָה טַפְחִים.

ניתן לבנות מחיצה מחבלים אופקיים זה למעלה מזה בצורה הבאה:

1. המרחק בין חבל לחבל וכן בין הקרקע לחבל התחתון, יהיה פחות מ-3 טפחים.
2. גובה הרווחים והחבלים יחד יהיה לפחות 10 טפחים.

משנה י: בנית מחיצה של קנים (הנקראת מחיצה של שתי) לצורך ערוב

מְקִיפִין בְּקָנִים,

בְּלִבָּד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בֵּין קֵנָה לְחֲבָרוֹ שְׁלֵשָׁה טַפְחִים.

בְּשִׁירָא דְבָרוּ, דְבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

וְחֻקִּים אֲמָרִים: לֹא דְבָרוּ בְּשִׁירָא אֶלָּא כְּהוֹנָה.

כָּל מַחְצָה שְׂאִינָה שֶׁל שְׁתֵּי וְשֶׁל עֶרֶב, אֵינָה מַחְצָה. דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי בֶר רַבִּי יְהוּדָה.

וְחֻקִּים אֲמָרִים: אֶחָד מְשַׁנֵּי דְבָרִים.

אֲרֻבְנָה דְבָרִים פְּטוּרָה בְּמַחְנָה:

מִבְּיַאֵין עֲצִים מִכָּל מְקוֹם,

וּפְטוּרִים מִרְחִיצַת יָדַים,

וּמִדְמָאִי,

וּמִלְעָרֵב.

- 1.1. ניתן לבנות ערוב מקנים אנכיים שהמרחק בין קנה לקנה יהיה פחות מ-3 טפחים.
2. האם מותר לעשות כך (מחיצה של שתי לבד או של ערב לבד) רק לשיירה או גם לצורך יחיד?
- 2.1. ר' יהודה (ואין הלכה כמותו): מותר רק בשיירה, (ביחיד צריך מחיצה שעשויה גם משתי וגם מערב).
- 2.2. חכמים: מותר אף היחיד.
- 2.3. ר' יוסי בר' יהודה (ואין הלכה כמותו): אפילו בשיירה צריך מחיצה שעשויה גם משתי וגם מערב.
- 2.4. חכמים: בכל מצב מספיק מחיצה של שתי או של ערב.

כותרת נוספת: דברים שהקלו חכמים על היוצאים למלחמה

1. מותר להביא עצים מכל מקום ואין חוששים לגזל.
2. פטורים מנטילת ידיים לפני הסעודה.
3. אינם צריכים לעשר את הדמאי.
4. יכולים לטלטל בתוך המחנה המוקף עירוב, גם בלי לעשות עירובי הצרות.

פרק ב:

הנושאים העקריים בפרק: דיני טלטול בתוך פטי ביראות (ראה מושגים)

מושגים:

2 קרשים המחוברים זה לזה בזוית ישרה בצורה כזו:

שטח גדול מחוץ לעיר המוקף גדל לשקירת עצים.

שטח גדול בשדה שהוכנס צאן לתוכו כדי לזבלו.

מקום מגודר לשמירת הבהמות.

מגרש מאחורי הבתים.

שטח שלפני הבתים.

פטי ביראות: ביראות אלו בורות או בארות בלשון המשנה. פטי הביראות אלו הקרשים שאיתם עושים מחיצה סביב הבורות או הבארות כדי להפוך את השטח סביב הביראות לרשות היחיד.

משנה א: כיצד ניתן לשאוב מים מבאר עמוקה הנמצאת ברשות הרבים ?

עוֹשֵׂין פְּסִין לְבִירָאוֹת, אַרְבַּעַת דְּיוֹמֵין נְרָאִין כְּשִׁמוּנָה, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אָמַר: שְׁמוּנָה נְרָאִין כְּשִׁנִּים עֵשֶׂר, אַרְבַּעַת דְּיוֹמֵין וְאַרְבַּעַת פְּשׁוּמִין. גְּבַהֵן עֵשֶׂרָה מְפָחִים, וְרַחֲבֵן עֵשֶׂרָה, וְעֵבִין כָּל שְׁהוּא, וּבִינֵיהֶן כְּמֵלֵא שְׁתֵּי רִבְקוֹת שֶׁל שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ בְּקָר, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: שֶׁל אַרְבַּע אַרְבַּע, קְשׁוּרוֹת וְלֹא מְתָרוֹת, אַחַת נִכְנַסַת וְאַחַת יוֹצֵאת.

1. עושים גדר עץ בצורה מלבנית מסביב לבאר (גדר פסים).
2. צורת הגדר:
  - 2.1.1. ר' יהודה: בכל אחת מפינות המלבן מעמידים דיומד (ראה מושגים), ונראים יחד כ- 8 קרשים.
  - 2.2. ר' מאיר (ואין הלכה כמותו):
    - 2.2.1. בכל אחת מפינות המלבן מעמידים דיומד.
    - 2.2.2. בין ארבעת הדיומדים יש להוסיף קרש פשוט (נראים יחד כ- 12 קרשים).
3. מידות הקרשים גובה 10 טפחים, רוחב 6 טפחים, ועובי כל שהוא.
4. המרווח בין הקרשים:
  - 4.1. רבי מאיר: כרוחב שני צמדים ("רבקות") של 3 פרות כל אחד (6 פרות, שרוחבן 10 אמות).
  - 4.2. רבי יהודה: כרוחב שני צמדים ("רבקות") של 4 פרות כל אחד (8 פרות, שרוחבן 13.3 אמות).
5. מדידת עובי צמדי הבקר נעשית כאשר:
  - 5.1. כל צמד קשור יחד.
  - 5.2. צמד אחד נכנס וצמד שני יוצא.

משנה ב: המרחק של גדר הפסים מהבאר

מְתָר לְהַקְרִיב לְבֵּאֵר, וּבִלְבַד שְׁתָּהָא פְּרָה רֵאשָׁה וְרֵבָה בְּפָנִים וְשׁוּתָהּ. מְתָר לְהַרְחִיק כָּל שְׁהוּא, וּבִלְבַד שְׁיִרְבָּה בְּפָסִין.

1. מרחק מינימלי: שתוכל להיכנס שם פרה, ראשה ורובה, ולשתות (כ-2 אמות בין הקרש לבאר).
2. מרחק מקסימלי:
  - 2.1. לא מוגבל, ובלבד שיוסיף קרשים בין הדיומדים.

משנה ג: מה גודל השמח שיכול להיות מוקף ע"י גדר הפסים ?

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: עַד בֵּית סְאִתִּים.

אָמְרוּ לוֹ: לֹא אָמְרוּ בֵּית סְאִתִּים אֶלָּא לַגֵּנָה וְלַקְרָפִי.

אָבָל אִם הָיָה דִיר אֹרֶז אוֹ סֶהַר. אוֹ מְקַצָּה אוֹ חֶצֶר, אֶפְלוּ בֵּית חֲמִשָּׁת כּוּרִין, אֶפְלוּ בֵּית עֶשְׂרֵת כּוּרִין, מְתָר וּמְתָר לְהַרְחִיק כָּל שְׁהוּא, וּבִלְבַד שְׁיִרְבָּה בְּפָסִין.

1. ר' יהודה (ואין הלכה כמותו): שטח הראוי לזריעת בית סאתיים תבואה (כ- 5000 אמה מרובעות).
2. חכמים:
  - 2.1. שטח המיועד לגינה או לקרפף (ראה מושגים) הוא עד בית סאתיים.
  - 2.2. שטח המיועד לדיר, מוקצה, סהר או חצר (ראה מושגים), אינו מוגבל ובלבד שירבה בקרשים.

משנה ד: דין דרך הרבים שעוברת בתוך גדר הפסים שמקפת את הבאר

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם הָיְתָה דֶרֶךְ הָרַבִּים מְפָסְקָתָהּ, יִסְלְקָנָה לְצַדְדֵין.

וְחַכְמִים אָמְרִים: אֵינוֹ צָרִיךְ.

אֶחָד בּוֹר הָרַבִּים, וּבֵאֵר הָרַבִּים, וּבֵאֵר הַיְחִיד, עוֹשֵׂין לֶהֱן פְּסִין.

אָבָל לְבוֹר הַיְחִיד, עוֹשֵׂין לוֹ מְחִצָּה גְבוּהָה עֵשֶׂרָה מְפָחִים, דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.

רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בְּבָא אָמַר: אֵין עוֹשֵׂין פְּסִין אֶלָּא לְבֵאֵר הָרַבִּים בְּלִבָּד, וְלִשְׂאָר, עוֹשֵׂין חֲגוּרָה גְבוּהָה עֵשֶׂרָה מְפָחִים.

1. ר' יהודה: יש לסלק את הדרך לצדדים שלא תעבור בתוך המחיצה.
2. חכמים: אין צורך לסלק את הדרך לצדדים.

כותרת נוספת: עבור מי מיועדת התקנה של פסי ביראות (ראה מושגים) ?

1. (ר' עקיבא (ואין הלכה כמותו):

- 1.1. רק עבור באר הרבים, בור הרבים ובאר היחיד.

- 1.2. עבור בור היחיד לא מספיק פסי ביראות, אלא יש לעשות מחיצה מלאה גבוהה עשרה טפחים.
2. ר' יהודה בן בבא:
  - 2.1. רק עבור באר של רבים.
  - 2.2. סביב בור מים של רבים או באר של יחיד או בור מים של יחיד, יש לעשות מחיצה שלמה.

משנה ה': תנאים המאפשרים לטלטל בתוך מחיצה המקיפה גינה, או שטח המיועד למחסן עצים (קרקף)

- ועוד אמר רבי יהודה בן בבא:**
הגנה והקרקף, שהן נשבעים אמה ושירים על נשבעים אמה ושירים,
מקפת גדר גבוה עשרה טפחים, מטלטלין בתוכה,
ובלבד שיהא בה שומירה או בית דירה, או שתהא סמוכה לעיר.
רבי יהודה אומר:
אפילו אין בה אלא בור ושיח ומערה, מטלטלין בתוכה.
רבי עקיבא אומר:
אפילו אין בה אחת מכל אלו, מטלטלין בתוכה,
ובלבד שיהא בה נשבעים אמה ושירים על נשבעים אמה ושירים.
רבי אליעזר אומר:
אם היה ארובה יתר על רחבה אפילו אמה אחת, אין מטלטלין בתוכה.
רבי יוסי אומר:
אפילו ארובה פי שנים ברחבה, מטלטלין בתוכה.
1. ר' יהודה בן בבא:
    - 1.1. המחיצה אינה מקיפה יותר מבית סאתיים. (70 אמות וקצת על 70 אמות וקצת).
    - 1.2. גובה המחיצות לפחות 10 טפחים.
    - 1.3. יש בתוך המחיצה שומרה או בית דירה, או שהיא נמצאת בתוך תחום שבת של העיר.
    - 1.4. ר' יהודה: מספיק שיש בתוך המחיצה בור מים, או שוחה למים או מערה.
  2. ר' עקיבא:
    - 2.1. אפילו אם אין בה בורות או שוחות או מערות אפשר לטלטל בתוכה.
    - 2.2. בתנאי שהשטח המוקף קצת פחות מבית סאתיים.
  3. ר' אליעזר:
    - אע"פ שהשטח קטן מבית סאתיים, אם לא הוקפה לדירה: מטלטלים בה רק אם אורכה שווה לרוחבה.
  4. ר' יוסי:
    - אע"פ שהשטח קטן מבית סאתיים, אם לא הוקפה לדירה: מטלטלים בה אפילו אורכה פי שניים מרוחבה.

משנה ו': דינים שונים שנאמרו בשמו של ר' אליעזר (ואין הלכה כמותו בהם)

- אמר רבי אלעאי, שמעתי מרבי אליעזר: ואפילו היא כבית כור,**
וכן שמעתי מרבי: אנשי חצר נשכח אחד מהן ולא ערב,
ביתו אסור מלהכניס ומלהוציא לו,
אבל להם פתח.
וכן שמעתי מרבי: שיוצאין בעקרבנין בפסח.
וחזיתי על כל תלמידי ובקשתי לי חבר, ולא מצאתי.
1. מותר לטלטל בגינה או בקרקף שהוקפה במחיצה, ואפילו השטח הוא כבית כור (מיועד לזריעת 30 סאה תבואה).
  2. דיירי חצר ששכח אחד מהם לתת את חלקו בערוב, וביטל בשבת את רשותו בחצר לשאר הדיירים:
    - 2.1. אסור לו להוציא או להכניס מביתו לחצר.
    - 2.2. לשאר דיירי החצר מותר להכניס ולהוציא מביתו לחצר.
  3. אפשר לצאת ידי חובת מרור בפסח בעשב שנקרא "עקרבים".
  4. ר' אלעאי חיפש מיישוא מתלמידי רבי אליעזר שגם שמע כך, ולא מצא.

פרק ג'

הנושאים העקריים בפרק: מאכלים מיוחדים ומקומות מיוחדים לצורך הנחת עירוב, הנחת עירוב על תנאי, דיני עירוב בשני ימי ראש השנה, דיני עירוב בין השמשות. הפרשת

תרומות ומעשרות בשני ימי ראש השנה. הזכרת ראש חודש בתפילות ראש השנה.

מושגים:

בית הפרס:

עדה שנחרש בו קבר, חוששים שמה גרה המחרשה עצם מעצמות המת. שטח של 100 אמה מסיבי לקבר נקרא בית הפרס. עפר משטח זה מטמא מדברי סופרים במגע ובמשא.

מעשר ראשון שנמלה תרומתו:

מעשר ראשון שהופרשה ממנו תרומת מעשר ע"י הלוי, אולם לא תרומה גדולה, כיון שלא התחייבו הפירות בתרומה גדולה. כגון שהקדים הלוי ליטול את המעשר לפני מירוח הכרי, בעוד התבואה בשיבולים. במקרה זה אין חיוב תרומה גדולה, אולם יש חיוב בתרומת מעשר.

חמר גמל:

ביטוי המציין ספק, היכן מקום שביתתו של האדם. הביטוי הוא משל לאדם הנוהג בחמור וגמל גם יחד. החמור מקדימה והגמל מאחוריו והוא הולך ביניהם. החמור מושכו קדימה והגמל אחורה. כך לגבי ערוב, נוצר ספק האם הערוב שרצה האדם לעשות תקף ושביתתו במקום ערובו, או שהערוב שרצה לעשות אינו מועיל, ושביתתו כאנשי עירו. כתוצאה מכך, אם יש 2000 אמה מעירו למקום שמיעוד היה להיות ערובו, אינו יכול ללכת אלא מעירו למקום ערובו ולא מעירו לכיוון המנוגד לערובו ולא מערובו לכיוון המנוגד לעירו.

משנה א': הלכות הקשורות למים ומלח

בכל מערבין ומשחתים, חוץ מן הפנים ומן הפלח. והכל נקח בכסף מעשר, חוץ מן הפנים ומן הפלח. הנודר מן המזון, מטר בפנים ובפלח.

מערבין לנזיר בין

ולישאל בתרומה.

סומכוס אומר: בחלין.

ולכהן בבית הפרס.

רבי יהודה אומר: אפילו בבית הקברות, מפני שיכול לילף לחוץ ולאכול.

1. כל אוכל חוץ ממלח ומים מתאים לשמש כ:
  - 1.1. כמזון עבור ערוב חצרות, ערוב תחומים או שיתוף מבואות.
  - 1.2. כמזון שאפשר לקנותו בכסף מעשר שני בירושלים.
2. הנודר שלא יאכל דברים מזינים, מותר במים ומלח.

כותרת נוספת: מאכלים מיוחדים בהקשר לערוב

1. יין יכול לשמש כערוב גם עבור נזיר.
2. האם תרומה יכולה לשמש כערוב גם עבור ישראל?
  - 2.1. תנא קמא: יכולה.
  - 2.2. סומכוס (ואין הלכה כמותו): אפשר לערב לכהן רק בחולין.

כותרת נוספת: מקומות מיוחדים שבהם אפשר לשים את הערוב

- 1 אפשר לשים ערוב בבית הפרס גם עבור כהן.
- 2 ר' יהודה: אפשר לשים ערוב לכהן אפילו בבית הקברות, כיוון שיכול להיכנס לשם ע"י מחיצה.

משנה ב': מאכלים שיכולים או אינם יכולים לשמש כערוב

מערבין בדמאי,

ובמעשר ראשון שנמלה תרומתו,

ובמעשר שני והקדש שנפדו,

והפנהים בחלה ובתרומה.

אבל לא בטבל,

ולא במעשר ראשון שלא נמלה תרומתו,

ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו.

השולח ערובו ביד חרש שוטה וקטן,

או ביד מי שאינו מודה בערוב, אינו ערוב.

ואם אמר לאחר לקבלו מפניו, הרי זה ערוב.

1. מאכלים מיוחדים שאפשר להשתמש בהם עבור ערוב:
  - 1.1. מאכל דמאי.
  - 1.2. מעשר ראשון שנמלה תרומתו.
  - 1.3. מעשר שני או הקדש שנפדו, ואפילו אם לא ניתן חומש כנדרש.
  - 1.4. כהנים יכולים לערב בחלה ובתרומה.
2. מאכלים שאין להשתמש בהם עבור ערוב:

- 2.1. מאכל טבל.
  - 2.2. מעשר ראשון שלא הופרש ממנו תרומה גדולה למרות שהוא מחויב בה.
  - 2.3. מעשר שני או הקדש לפני שנפדו, או שלא נפדו כהלכה.
- כותרת נוספת: ביד מי אפשר לשלוח ערוב כדי להניחו לצורך ערוב תחומין ?**
1. אין לשלוח ערוב ביד חרש, שוטה או קטן.
  2. אין לשלוח ערוב ביד מי שאינו מודה בערוב (כגון כותי).
  3. מי שאינו רשאי להניח ערוב, יכול לשמש שליח להביא את הערוב למי שכן רשאי.

משנה ג': מקרים שהערוב נמצא במקום לא שיגרתו בשעת בין השמשות

נתנו באילן:

- למעלה מעשרה טפחים, אין ערובו ערוב.**
למטה מעשרה טפחים, ערובו ערוב.
נתנו בבור: אפלו עמוק מאה אמה, ערובו ערוב.
נתנו בראש הקנה או בראש הקנדיס:
בזמן שהוא תלוש ונעוץ. אפלו גבוה מאה אמה, הרי זה ערוב.
נתנו במגדל ואבד המפתח, הרי זה ערוב.
רבי אליעזר אומר: אם אינו יודע נשפעת במקומו, אינו ערוב.
1. הניח את הערוב על אילן העומד ברשות הרבים במקום שרחב יותר מ- 4 על 4 טפחים:
    - 1.1. אם הניחו מעל 10 טפחים מהקרקע, העירוב אינו מועיל (הערוב ברשות היחיד והוא ברשות הרבים).
    - 1.2. אם הניחו במקום הנמוך מ- 10 טפחים העירוב מועיל (הערוב בכרמלית והוא ברשות הרבים).
  2. הניח את הערוב בתוך בור, הערוב מועיל (הערוב בכרמלית והוא ברשות הרבים).
  3. הניח את הערוב על גבי קנה או מוט ("קנדיס"), שאינם רחבים 4 על 4 טפחים:
    - 3.1. אם הקנה או המוט תלושים מהקרקע ורק נעוצים בו, הערוב מועיל ואפילו הוא גבוה 100 אמה.
    - 3.2. אם הקנה והמוט מחוברים לקרקע, הערוב אינו מועיל.
  4. הניח את הערוב בתוך ארון ("מגדל") ואבד המפתח:
    - 4.1. אם אי אפשר להוציא את הערוב, הערוב אינו מועיל.
    - 4.2. אם אפשר להוציא את הערוב ע"י חתוך החבלים שבהם קשור המנעול:
      - 4.2.1. תנא קמא: הערוב מועיל.
      - 4.2.2. ר' אליעזר (ואין הלכה כמותו): אם יש חשש שהמפתח אבד, הערוב אינו מועיל.

משנה ד': מקרים שאם קרו לפני בין השמשות הערוב אינו מועיל.

נתגלגל חוץ לתחום, ונפל עליו גל, או נערף, או תרוקה ונטמאת, מבעוד יום, אינו ערוב. משחשקה, הרי זה ערוב.

אם ספק,

- רבי מאיר ורבי יהודה אומרים: הרי זה חסר גמל.**
רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: ספק ערוב, פשוט.
אמר רבי יוסי: אבטלמוס העיד משום חמשה זקנים על ספק ערוב שפשוט.
1. ערוב שנתגלגל מחוץ לתחום של 2000 אמה.
  2. ערוב שנפל עליו גל אבנים ויכול להוציאו רק אם יעשה מלאכה האסורה בשבת.
  3. ערוב שנשרף.
  4. ערוב שהוא תרומה ונטמאה.

כותרת נוספת: אם יש ספק מתי נעלם הערוב, לפני כניסת השבת או לאחר מכן

1. ר' מאיר ור' יהודה (ואין הלכה כמותם):
  - 1.1. מחמת הספק יכול ללכת בשבת רק ממקומו עד מקום הערוב.
  - 1.2. זה דומה למקרה של "חמר גמל" (ראה מושגים).
2. ר' יוסי ורבי שמעון: במקרה של ספק, הערוב מועיל (חזקה שהערוב היה קיים קודם שהחשיך).
3. ר' יוסי: אבטליון העיד בשמם של חמישה זקנים שספק עירוב כשר.

משנה ה': הנחת עירוב אחד במזרח ועירוב אחד במערב ועשיית תנאי לגביהם בערב שבת

מתנה אדם על ערובו ואומר:
"אם באו גוים מן המזרח, ערובי למערב.
מן המערב, ערובי למזרח.
אם באו מקאן ומקאן, למקום שארצה אלף.
לא באו לא מקאן ולא מקאן, הריני כבני עירי."
"אם בא חכם מן המזרח, ערובי למזרח.
מן המערב, ערובי למערב.
בא לכאן ולכאן, למקום שארצה אלף.
לא לכאן ולא לכאן, הריני כבני עירי."
רבי יהודה אומר: אם היה אחד מהן רבו, הולך אצל רבו,
ואם היו שניהם רבותיו, למקום שירצה ילף.

1. דוגמא לתנאי הנעשה לגבי מקום הערוב, כדי שיוכל לברוח מפני אויבים:
  - 1.1. אם יבואו אויבים מצד מזרח, הרי הערוב שבמערב הוא ערובי.
  - 1.2. אם יבואו אויבים מצד מערב, הרי הערוב שבמזרח הוא ערובי.
  - 1.3. אם יבואו אויבים משני הצדדים, אוכל לבחור באיזה ערוב שארצה.
  - 1.4. אם לא יבואו אויבים כלל, לא אשתמש כלל בערוב, ומקומי בשבת כבני עירי.
2. דוגמא לתנאי הנעשה כדי להקביל פני רבו:
  - 2.1. אם יבוא חכם מצד מזרח, הרי הערוב שבמזרח הוא ערובי.
  - 2.2. אם יבוא חכם מצד מערב, הרי הערוב שבמערב הוא ערובי.
  - 2.3. אם יבואו 2 חכמים, אחד ממזרח ואחד ממערב, אבחר באיזה ערוב שארצה.
  - 2.4. אם לא יבוא חכם כלל, לא אשתמש כלל בערוב, ומקומי בשבת כבני עירי.
  - 2.5. רבי יהודה: לגבי מקרה שיבואו שני חכמים משני כיוונים שונים:
    - 2.5.1. אם אחד מהחכמים הוא רבו יכול ללכת רק לצד של רבו.
    - 2.5.2. אם שני החכמים הם רבותיו יכול ללכת לאיזה מהם שירצה.

משנה ו': הנחת ערובים לצורך שבת ויו"ט הסמוכים זה לזה

רבי אליעזר אומר: יום טוב הסמוך לשבת, בין מלפניה ובין מלאחריה,
מערב אדם שני ערובין ואומר:
"ערובי הראשון למזרח, והשני למערב."
"הראשון למערב, והשני למזרח."
"ערובי הראשון, והשני כבני עירי."
"ערובי השני, והראשון כבני עירי."
וחכמים אומרים: מערב לרוח אחת, או אינו מערב כל עקר.
או מערב לשני ימים, או אינו מערב כל עקר.
כיצד יעשה ?
מוליכו בראשון, ומחשיף עליו ונומלו ונא לו.
בשני, מחשיף עליו ואוכלו.
ונמצא משתכר בהליכתו ומשתכר בערובו.
נאכל בראשון, ערובו לראשון ואינו ערוב לשני.
אמר להם רבי אליעזר: מודים אתם לי שהן שתי קדשות.

1. ר' אליעזר:
  - 1.1. יכול להניח 2 ערובים אחד למזרח ואחד למערב ולומר:
    - 1.1.1. "ערוב ליום הראשון יהיה זה שבמזרח, וערוב ליום השני יהיה זה שבמערב".
    - 1.1.2. "ערוב ליום הראשון יהיה זה של מערב, והערוב ליום השני יהיה זה שבמזרח".
  - 1.2. יכול להניח ערוב אחד בלבד, ולומר:
    - 1.2.1. הערוב הראשון ישמש למזרח והשני כבני עירי (כשלא הניחו ערוב)
    - 1.2.2. הערוב הראשון ישמש למערב והשני כבני עירי.
2. חכמים (ואין הלכה כמותם):
  - 2.1. אפשר לשים ערוב אחד שישמש לשני הימים, או שאינו מערב כלל.
  - 2.2. הערוב שיעשה בערב הראשון ישמש גם ליום השני.
  - 2.3. צורת הטיפול בערוב כאשר יו"ט קודם לשבת:
    - 2.3.1. מביא את הערוב בערב יו"ט ומחכה איתו עד שתחשך.
    - 2.3.2. מחזיר את הערוב לביתו (כדי שהערוב לא יאכל).
    - 2.3.3. מחזיר את הערוב למקומו למחרת ביו"ט קודם שתחשך.
    - 2.3.4. מחכה עם הערוב עד כניסת השבת.
    - 2.3.5. אוכל את הערוב.

- 2.3.6. נמצא שבהליכתו עם הערוב קנה את השביתה (של היום השני), ונהנה מהערוב כיוון שאכלו.
- 2.4. אם נאכל העירוב לאחר בין השמשות של היום הראשון:
- 2.5. הערוב מועיל ליום הראשון ואינו מועיל לשני.
3. רבי אליעזר:
- 3.1. מדברי חכמים ברור שיו"ט ושבת הן שתי קדושות (שהרי אם יאכל בראשון לא יועיל לשני).
- 3.2. לכן אפשר לערב שני ערובים שונים, אחד ליו"ט ואחד לשבת.

משנה ז': ערוב תחומין בראש השנה שיש בו שני ימים (כאשר אלול מעובר)

רבי יהודה אומר: ראש השנה שהיה ירא שפא תתעבר, מערב אדם שני ערובין ואומר:

"ערובי בראשון למזרח ובשני למערב", "בראשון למערב ובשני למזרח".
"ערובי בראשון, ובשני כבני עירי". "ערובי בשני, ובראשון כבני עירי".
ולא הודו לו חכמים.

1. ר' יהודה (ואין הלכה כמותו): יכול לערב שני ערובים. לכל אחת מהאפשרויות הבאות:
- 1.1. ביום הראשון ערובי למזרח ובשני למערב, או להיפך.
- 1.2. ערובי יהיה עבור היום הראשון וביום השני אהיה כבני עירי, או להיפך.
2. חכמים:
- 2.1. אין אפשרות לעשות 2 ערובים שונים, ערוב נפרד עבור כל יום של ר"ה.
- 2.2. 2 ימי ר"ה נחשבים ליום אחד ארוך ואין אפשרות להפריד ביניהם.

משנה ח': הפרשת תרומות ומעשרות במהלך ראש השנה שיש בו 2 ימים

ועוד אומר רבי יהודה: מתנה אדם על הכלכלה ביום טוב ראשון ואוכלה בשני.
וכן ביצה שנולדה בראשון, תאכל בשני.
ולא הודו לו חכמים.

1. רבי יהודה (ואין הלכה כמותו):
- 1.1. יכול אדם להתנות לגבי תרומות ומעשרות:
- 1.1.1. ביום הראשון של ראש השנה יאמר: "אם היום חול ומחר יו"ט, הריני מפריש היום".
- 1.1.2. ביום השני יאמר: "אם היום חול ואתמול היה יו"ט, הריני מפריש היום".
- 1.1.3. ויכול לאכול את הפרות המתוקנים ביום השני.
- 1.2. ביצה שנולדה ביום ראשון אפשר לאכלה ביום השני.
2. חכמים: לא הסכימו לגבי תרומות ומעשרות ולא לגבי ביצה שנולדה ביום הראשון. שני ימי ראש השנה נחשבים ליום אחד ארוך.

משנה ט': הזכרת ראש חודש בתפילות ראש השנה.

רבי דוסא בן הרכינס אומר: העובר לפני התבה ביום טוב של ראש השנה אומר: החליצנו ה' אלהינו את יום ראש החודש הזה, אם היום אם למחר. ולמחר הוא אומר: "אם היום אם אמש".
ולא הודו לו חכמים.

1. ר' דוסא בן הרכינס (ואין הלכה כמותו): מזכירים ראש חודש בראש השנה בצורה הבאה:
- 1.1. ביום הראשון של ר"ה אומר: "החליצנו (חזקנו) ... את יום ראש חודש הזה היום או מחר".
- 1.2. ביום השני אומר: "החליצנו ... היום או אמש".
2. חכמים: אין מזכירים כלל ראש חודש בראש השנה.

פרק ד'

הנושאים העקריים בפרק:

דיני יציאה מחוץ לתחום מחמת אונס, ירידה מספינה לחוף בשבת, יציאה בשבת מחוץ לתחום לצורך דבר שמותר לצאת בשבילו, מי ששבת בתוך התחום ולא ידע על כך, מי שהיה בדרך בערב שבת בין השמשות אך לא התכוון לשבות שם, מספר אנשים שהיו בדרך בערב שבת ו- 4 אמותיו של זה אינם חופפות את 4 אמותיו של זה, מי שקבע שביתה תחת אילן ולא הגדיר את המיקום המדויק, כיצד מודד אדם 2000 אמה ממקום

שביתתו, האם עיקר ערוב תחומין הוא בפת או ברגל, המערב עבור בני עירו.

משנה א': דיני יציאה מחוץ לתחום מחמת אונס

מי שהוצא אהו גוים או רוח רעה, אין לו אלא ארבע אמות. החזירהו, כאילו לא יצא. הולכהו לעיר אחרת. נתנהו בדיר או בסהר, רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה אומרים: מהלך את בלה. רבי יהושע ורבי עקיבא אומרים: אין לו אלא ארבע אמות. מעשה שבאו מפרנדיסין והפליגה ספינתם בים. רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה הלכו את בלה. רבי יהושע ורבי עקיבא לא זזו מארבע אמות, שרצו להחמיר על עצמן.

1. מי שהוציא אותו בעל כורחו או שנטרפה דעתו ויצא, יש לו רק 4 אמות מהמקום שאליו הגיע.
2. יצא בעל כורחו מחוץ לתחום וחזר בעל כורחו למקומו, כאילו לא יצא.
3. יצא בעל כורחו למקום מוקף מחיצה, כגון לעיר אחרת או לדיר או לסהר (מקומות גידול לצאן):
  - 3.1. רבן גמליאל ור' אליעזר בן עזריה: יכול להסתובב בכל השטח המוקף ע"י המחיצה.
  - 3.2. ר' יהושע ור' עקיבא: אין המחיצות מועילות לו ויש לו רק 4 אמות במקומו.
4. מעשה והפליגה ספינה מפרנדיסין (שם מקום) בשבת מחוץ לתחום:
  - 4.1. רבן גמליאל ור' אלעזר בן עזריה התהלכו בכל הספינה.
  - 4.2. ר' יהושע ור' עקיבא:
    - 4.2.1. החמירו על עצמם ולא זזו יותר מ- 4 אמות.
    - 4.2.2. למרות ששונה דין ספינה מדין מקום שמוקף מחיצה, ואפשר להסתובב בכולה.

משנה ב': ירידה מספינה לחוף בשבת, אם הספינה מרוחקת מהחוף בערב שבת פחות מ- 2000 אמה.

פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשכה. אמרו לו רבן גמליאל: "מה אנו לירד"? אמר להן: "מתירים אתם, שכבר הייתי מסתכל, והיינו בתוך התחום עד שלא חשכה".

1. ספור מעשה:
  - 1.1. ספינה התקרבה לחוף בערב שבת בין השמשות.
  - 1.2. שאלו אל רבן גמליאל כשהגיעו לחוף, האם מותר לרדת מהספינה.
  - 1.3. ענה רבן גמליאל: "מותר, שכבר ראיתי שאנחנו בתוך תחום שבת קודם שהחשיך".

משנה ג': מי שיצא בשבת מחוץ לתחום לצורך דבר שמותר לצאת בשבילו ואח"כ התבטל הצורך.

מי שיצא ברשות ואמר לו: "כבר נעשה מעשה", יש לו אלפים אמה לכל רוח. אם היה בתוך התחום, כאילו לא יצא, שכל היוצאים להציל, חוזרין למקומן.

1. יש לו 2000 אמה לכל כיוון מהמקום אליו הגיע.
2. אם ה- 2000 אמה שיש לו נכנסות לתוך תחום ה- 2000 אמה של עירו:
  - 2.1. יכול לחזור לעירו, כאילו לא יצא משם.
  - 2.2. ויכול ללכת בכל עירו, כיוון שהקלו חכמים למי שיצא להציל.

משנה ד': מי ששבת בערב שבת בתוך תחום של 2000 אמה מעירו אך רק בשבת נודע לו שהוא בתוך התחום.

מי שישב בדרך, ועמד, וראה והרי הוא סמוך לעיר, הואיל ולא הייתה כנותו לכה, לא יכנס. דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: יכנס. אמר רבי יהודה: מעשה היה ונכנס רבי טרפון בלא מתכונן.

1. רבי מאיר (ואין הלכה כמותו): יש לו רק 2000 אמה ממקומו, כיוון שלא התכוון לשבות שם.
2. ר' יהודה:
  - 2.1. מותר לו להיכנס לעיר ודינו כבני עירו.
  - 2.2. מביא ראיה מר' טרפון שלן מחוץ לעיר, ולבוקר אמרו לו שהוא בתוך התחום של העיר, ונכנס.

משנה ה': דין מי שהיה בדרך בערב שבת בין השמשות, אך לא התכוון לשבות שם, כגון שישן

בבניית השבת. מי שישן בדרך ולא ידע שחשכה, יש לו אלפים אמה לכל רוח, דברי רבי יוחנן בן נורי.

וחכמים אומרים: אין לו אלא ארבע אמות.

רבי אליעזר אומר: והוא באמצע.

רבי יהודה אומר: לאיזה רוח שירצה ילך.

ומודה רבי יהודה: שאם ברר לו, שאינו יכול לחזור בו.

1. ר' יוחנן בן נורי: יש לו 2000 אמה לכל כיוון מהמקום שבו שבת.
2. חכמים (ואין הלכה כמותם): יש לו רק 4 אמות ממקומו לכל צד.
3. ר' אליעזר (ואין הלכה כמותו): יש לו רק 2 אמות ממקומו לכל צד.
4. ר' יהודה (ואין הלכה כמותו):
  - 4.1. יכול לבחור 4 אמות ממקומו לכל אחד מהצדדים שירצה.
  - 4.2. אם בחר בצד מסוים, אינו יכול לחזור בו.

משנה ו': מספר אנשים שהיו בדרך בערב שבת ומקצת מ- 4 אמותיו של זה חופפות את מקצת 4

האמות של זה.

היו שנים, מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה,

מביאין ואוכלין באמצע,

ובלבד שלא יוציא זה מתוך שולו לתוך של חברו.

היו שלשה, והאמצעי מבלע ביניהן.

הוא מתר עמהן והן מתרין עמו.

ושנים החיצונים אסורין זה עם זה.

אמר רבי שמעון: למה הדבר דומה?

לשולש חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים,

ערכו שתייהן עם האמצעית,

היא מתרת עמהן והן פתרות עמה, ושנים החיצונות אסורות זו עם זו.

1. 2 אנשים שמקצת 4 אמות של זה, חופפות את מקצת 4 אמות של זה (המרחק ביניהם קטן מ- 8 אמות):
  - 1.1. יכולים להביא אוכל, ולאכול יחד בחלק המשותף של 4 אמותיהם.
  - 1.2. אסור לכל אחד מהם להוציא אוכל מחוץ ל- 4 אמות שלו.
2. 3 אנשים ש- 2 מתוכם מרוחקים ביניהם 8 אמות והשלישי באמצע:
  - 2.1. האמצעי יכול לאכול עם כל אחד מהם בשטח המשותף ביניהם.
  - 2.2. ל- 2 הקיצוניים אין כל שטח משותף, ואינם יכולים לאכול יחד.
3. ר' שמעון: הדבר דומה למקרה של:
  - 3.1. שלוש חצרות הפתוחות לרשות הרבים, ופתוחות זו לזו,
  - 3.2. ושתי החיצוניות עשו ערוב חצרות עם האמצעית ולא עשו ביניהם:
    - 3.2.1. החצר האמצעית מותרת עם 2 האחרות והם מותרות עמה.
    - 3.2.2. 2 החצרות הקיצוניות אסורות בטלטול ביניהם.

משנה ז': מי שבערב שבת רחוק מביתו כ- 4000 אמה, ומכיר אילן הנמצא רחוק מביתו רק כ- 2000

אמה

מי שפגא בדרך וחסכה לו, והיה מכיר אילן או גדר, ואמר: "שביתתי תחתיו", לא אפר כלום.

"שביתתי בעקרו"

מהלך ממקום רגליו ועד עקרו אלפים אמה, ומעקרו ועד ביתו אלפים אמה.

נמצא מהלך משחשכה ארבעת אלפים אמה.

1. אם אמר: "שביתתי תחת האילן", לא תועיל לו אמירתו (כי לא הגדיר אלו 4 אמות).
2. אם אמר: "שביתתי בגזע של האילן":
  - 2.1. הגזע נקבע כמקום שביתתו.
  - 2.2. יכול ללכת עד הגזע 2000 אמה, ומשם לביתו עוד 2000 אמה.
  - 2.3. ס"ה יכול ללכת עד 4000 אמה.

משנה ח': כיצד מודד אדם 2000 אמה ממקום שביתתו?

אם אינו מכיר, או שאינו בקי בהלכה, ואמר: "שביתתי במקומי",

זכה לו מקומו אלפים אמה לכל רוח.

עגלות, דברי חנינא בן אנטיגוס.

וחכמים אומרים: מרבעות, פטבלא מרבעת,

כדי שיהא נשקר לזויות.

1. אם האדם לא ייחד לו מקום מסוים או שאמר שביתתי במקומי:
זכה ב 2000 אמה לכל כוון.
2. כיצד מודדים 2000 אמה ?
2.1. רבי חנינה גן אנטיגונוס: 2000 אמה ממקומו של האדם לכל כוון (צורת עגול).
2.2. חכמים: רבוע שצלעו 4000 שמקיף עגול שרדיוסו 2000 אמה.
ע"י כך האדם מרוויח את הפינות שבהם הריבוע גדול מהעגול שבתוכו.

משנה מ: האם עיקר ערוב תחומין הוא בפת, או שצריך ללכת לשם ברגל ?

- זו היא שאמר: "העני מערב ברגליו".**
אמר רבי מאיר: אנו אין לנו אלא עני.
רבי יהודה אומר: אחר עני ואחר עשיר,
לא אומר: "מערבין בפת" אלא להקל על העשיר, שלא יצא ויערב ברגליו.
1. מה שאמר "העני מערב ברגליו", מדובר על המקרה של "הבא בדרך ואין עמו פת".
  2. רבי מאיר: עקר ערוב תחומין הוא בפת.
2.1. רק עני יכול לערב ברגליו. ומי שנמצא בדרך ואין לו פת נחשב כעני.
2.2. אחרים צריכים להביא פת למקום השביתה.
3. רבי יהודה:
3.1. גם עני וגם עשיר יכולים לערב ברגליהם, כי עקר ערוב תחומים הוא להגיע ברגליים למקום.
3.2. הקלו על העשיר, כדי שיוכל גם לשלוח שליח להניח את הפת במקום השביתה.

משנה י': מי שיצא לערב עבור בני עירו ומסיבה כל שהיא לא ביצע את הערוב

- מי שיצא לילף בעיר שמערבין בה והחזירו חברו,**
הוא מותר לילף וכל בני העיר אסורין, דברי רבי יהודה.
רבי מאיר אומר: כל שהוא יכול לערב ולא ערב, הרי זה חסר גמל.
1. בני עירו כאילו לא ערבו כלל.
  2. לגבי השליח שיצא לערב:
2.1. ר' יהודה: נחשב לו כאילו השלים את הנחת הערוב.
2.2. ר' מאיר:
2.2.1. לשליח יש דין של חמר גמל (ראה מושגים פרק ג').
2.2.2. יכול ללכת רק בתחום 2000 אמה, שמשותף גם לעירו וגם למקום שהתכוון לשבות שם.

משנה יא': דין מי שיצא חוץ לתחום במזיד

- מי שיצא חוץ לתחום, אפילו אפה אחת, לא יכנס.**
רבי אליעזר אומר: שתים, יכנס, שלש, לא יכנס.
- מי שהחשיף חוץ לתחום, אפילו אפה אחת, לא יכנס.**
רבי שמעון אומר: אפילו חמש עשרה אמות, יכנס,
שאין הפשוטות ממצין את המדות, מפני הטועין.
1. תנא קמא: אינו יכול לחזור לעירו אפילו יצא רק אמה אחת מחוץ לתחום.
2. ר' אליעזר:
2.1. יצא 2 אמות יכול לחזור.
2.2. יצא 3 אמות ומעלה אינו יכול לחזור.
- כותרת נוספת: מי שהיה בדרך וחשב שגיע לעירו, והחשיך קרוב לתחום שבת לפני שהגיע לעירו:**
1. תנא קמא: אם לא הגיע לתחום שבת, אפילו חסר אמה אחת לא יכנס.
  2. רבי שמעון:
2.1. אם חסר לו עד 15 אמה מהתחום יכנס, יותר מזה לא יכנס.
2.2. מודדי התחום ("המשוחות") מסמנים 15 אמה קודם סוף התחום, מפני האנשים הטועים.

פרק ה'

הנושאים העקריים בפרק:

עיבורה של עיר, 3 כפרים העומדים בצורת משולש ובין האמצעי והשניים האחרים יש פחות מ- 2000 אמה, צורת המדידה של 2000 אמה של תחום שבת, עיר של יחיד שהפכה לעיר של רבים(ראה מושגים) ולהיפך, מי שנמצא בערב שבת בין השמשות

מחוץ לעיר, תחום שבת של עיר אחת הכולל בתוכו עיר אחרת או כולל רק את חלקה, דין נותן ערוב בתוך מערה או על גב מערה.

מושגים

עיבורה של עיר:

לענין תחום שבת, מלבד בתי העיר, נחשבים גם שמחים נוספים מחוץ לעיר כנמצאים בתוך העיר. שמחים אלה נקראים עיבורה של עיר. אזור העיר ואזור עיבורה של עיר גם יחד נחשבים לתחום העיר, ו-2000 אמה שמותר ללכת בשבת מחוץ לעיר, הכוונה מחוץ לעיבורה של העיר.

קרפף:

מגרש של 70 אמה ועוד שני שליש אמה, הנמצא מחוץ לעיר ומחוץ לעיבורה של עיר. יש דיון במשנה האם תחום העיר יכלול בנוסף לעיבורה של העיר גם שמח נוסף של קרפף, שרק לאחריו ימדדו 2000 אמה לתחום שבת.

מקורים בהרים או בגאיות:

כאשר מודדים את המרחק של תחום שבת ונתקלים בדרך, בהר או בגיא הרחבים יותר מ-50 אמה, מודדים אותם בצורה הבאה: 2 אנשים מודדים בחבל שאורכו 4 אמות, כאשר האדם העומד במעלה ההר אחוזו אותו מול רגליו, והאדם העומד במורד ההר אחוזו מול ליבו. אח"כ מודדים 4 אמות נוספים, וכך מודדים כל אזור ההר. בצורה דומה עושים גם בגיא. צורה זו של מדידה נקראת קידור בהר או בגיא.

עיר של יחיד ועיר של רבים:

עיר שכל בתיה שייכים לאדם אחד, והוא משכירם לדיירים שונים נקראת עיר של יחיד. עיר שהבתים אינם שייכים לאדם אחד נקראת עיר של רבים. בעיר של יחיד כל דיירי הבתים יכולים לערב יחד ולטמלם בכל העיר. בעיר של רבים חייבים להשאיר אזור מסוים שאין משתפים בו את דייריו ואין מטמלים בו. דבר זה נעשה משום היכר לציין שהמלטול מותר רק משום הערוב, גודל האזור שיש לעייר נדון במשנה. אמנם דיירי האזור שאינו משתתף בערוב של כל בני העיר יכולים גם הם לערב לעצמם ולטמלם באזורם.

משנה א': אלו שמחים נכללים בעיבורה של עיר ?

פיצד מעברין את הערים ?

בית נכנס בית יוצא,

פגום נכנס פגום יוצא.

היו שם גדודיות גבוהות עשרה טפחים,

ונשירים ונפשות, שיש בהן בית דירה,

מוציאין את המדה כנגדן, ועושין אותה כמין סבלא מרפעת.

כדי שיהא נשקר את הגאיות.

1 השמחים שלהלן נחשבים לעיבורה של עיר אם אינם מרוחקים מהעיר יותר מ-70 אמה ושני שליש האמה:

- 1.1 בית היוצא או בית הנכנס מחוץ לשורת הבתים האחרונה של העיר.
- 1.2 מגדלים ("פגום") הבולטים מחוץ לחומת העיר.
- 1.3 מחיצות של בתים הרוסים ("גדודיות") שגובהם לפחות 10 טפחים.
- 1.4 גשרים שיש מעליהם או מתחתם בית דירה.
- 1.5 בנינים הנמצאים מעל קברים "נפשות", ושומר בית הקברות דר בהם לפעמים.
- 2 מותחים קווים ישרים מחוץ לעיבורה של העיר, כך שנוצר רבוע או מלבן, התוחם את העיר.
- 3 בצורה כזו מתווספות זוויות לתחום העיר וממנו מודדים 2000 אמה.

משנה ב': האם נותנים לעיר בנוסף לעיבורה גם קרפף ?

נוהנין קרפף לעיר, דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: לא אמרו "קרפף", אלא בין שתי עירות,

אם יש לזו שבטעים אפה ושירים, ולזו שבטעים אפה ושירים, עושה קרפף לשמיהן להיתן כאחת.

1 ר' מאיר: נותנים לעיר קרפף (ראה מושגים).

2 חכמים:

- 2.1 ב-2 ערים, שהמרחק ביניהם פחות מ-2 קרפפים, נותנים לכל אחת קרפף, והן נחשבות לעיר אחת.
- 2.2 כאשר מדובר בעיר אחת בלבד אין נותנים לה קרפף.

משנה ג': 3 כפרים העומדים בצורת משולש ובין האמצעי והשניים האחרים יש פחות מ-2000 אמה

וכן שלשה כפרים המשולשין,

אם יש בין שניים החיצונים מאה וארבעים ואחד ושלש,

עושה אמצעי את שלשתן להיתן כאחד.

- 1 רואים את הכפר האמצעי כאילו הוא נמצא על הקו המחבר בין 2 הכפרים החיצוניים:
- 2 אם לאחר מכן המרחק בין הכפר האמצעי וכל אחד מהכפרים החיצוניים הוא פחות מ-2 קרפפים רואים את שלושתם כאילו הם כפר אחד.

משנה ד': צורת המדידה של 2000 אמה של תחום שבת

- אין מודדין אלא בחבל של חמישים אמה, לא פחות ולא יותר.**
ולא ימדוד אלא כנגד לבו.
היה מודד והגיע לניא או לגדר, מבליעו וחוזר למדתו.
הגיע לקר, מבליעו וחוזר למדתו, ובלבד שלא יצא חוץ לתחום.
אם אינו יכול להבליעו,
בזו אָמרו רבי דוסתאי בר רבי ינאי משום רבי מאיר: שמעתי שמקדרין בקרים.
- 1 מודדים בחבל של 50 אמה. לא פחות ולא יותר.
  - 2 המודדים אווזים את החבל כנגד ליבם (בשטח מישורי).
  - 3 כאשר מגיעים לגיא שאינו רחב 50 אמה, מודדים משפה לשפה ואין יורדים לתוך הגיא.
  - 4 כאשר מגיעים לגדר, מגביהים את החבל מעליו.
  - 5 כאשר מגיעים להר:
- 5.1 אם אפשר להעמיד כלונס בצד זה של ההר וכלונס בצד זה של ההר, ולמתוח חבל מעליהם, עושים כך.
  - 5.2 כאשר אפשר לסטות ימינה או שמאלה מהגיא, מהגדר או מההר, ולבצע את המדידה שם:
    - 5.2.1 אם הסטייה היא עדיין בתוך תחום שבת, אפשר לבצע את המדידה שם ואח"כ לחזור.
    - 5.2.2 אם הסטייה היא מחוץ לתחום שבת אין לבצע את הסטייה.
  - 6 כאשר אין אפשרות למדוד בתוך תחום שבת את הגיא, או את ההר, מקדריים (ראה מושגים) בהרים או בגאות.

משנה ה': דינים נוספים בנושא מדידת תחום שבת

- אין מודדין אלא מן הממחה.**
רבה למקום אחד ומעט למקום אחר, שומעין למקום שרבה.
רבה לאחד ומעט לאחר, שומעין למרבה.
אפילו עבד, אפילו שפחה, נאמנין לומר: "עד כאן תחום שבת",
שלא אמרו חכמים את הדבר להחמיר אלא להקל.
- 1 מדידת תחום שבת נעשית רק ע"י מומחה הבקי במדידות קרקע.
  - 2 כאשר מודדים בשתי קרנות של צלע מסוימת, לדוגמא: בקרן מזרחית דרומית, ובקרן מזרחית צפונית, ויצא התחום בצד אחד ארוך יותר מאשר בצד האחר, קובעים את התחום על פי הצד הארוך יותר.
  - 3 מדדו שנים את התחום בזה אחר זה, ונמצא תחומו של אחד מרובה משל חברו, קובעים את התחום על פי המרובה.
  - 4 עבד או שפחה נאמנים לומר שראו היכן קבע המומחה את תחום שבת.
  - 5 בענין תחום שבת הולכים לקולה ולא לחומרה.

משנה ו': עיר של יחיד שהפכה לעיר של רבים (ראה מושגים) ועיר של רבים שהפכה לעיר של יחיד

- עיר של יחיד ונעשת של רבים, מערבין את כלה.**
ושל רבים ונעשת של יחיד, אין מערבין את כלה,
אלא אם כן עשה חוצה לה בעיר חדשה שביהודה, שיש בה חמשים דירים, דברי רבי יהודה.
רבי שמעון אומר: שילש חצרות של שני בתים.
- 1 עיר של יחיד שהפכה לעיר של רבים, יכולים כל דיירי הבתים לערב (כדרך שערבו כשהיתה עיר של יחיד).
  - 2 עיר של רבים שהפכה להיות עיר של יחיד:
    - 2.1 יש לשייר אזור שאר בני העיר אינם מערבים אתו. (כדרך שעשו כשהיתה עיר של רבים).
    - 2.2 גודל האזור שיש לשייר:
      - 2.2.1 רבי יהודה: כגודל העיר "חדשה" שהיתה ביהודה, שהיו בה 50 דיירים.
      - 2.2.2 רבי שמעון: כגודל 3 חצרות שיש בכל אחת 2 בתים.

משנה ז': מי שנמצא בערב שבת בין השמשות מחוץ לעיר בצידה האחד, ואמר לבנו לערב עבורו**בצידה השני**

מי שהיה במזרח ואמר לבנו: "ערב לי במערב", במערב ואמר לבנו: "ערב לי במזרח",
אם יש הימנו ולביתו אלפים אמות, ולערובו יותר מקאן, מתר לביתו ואסור לערובו.
לערובו אלפים אמה ולביתו יותר מקאן, אסור לביתו ומתר לערובו.

הנחתן את ערובו בעבורה של עיר, לא עשה ולא כלום.

נתנו חוץ לתחום, אפלו אמה אחת, מה שנשכר הוא מפסיד.

- 1 אם המרחק ממקומו לביתו קטן מ- 2000 אמה והמרחק ממקומו לעירובו גדול מ- 2000 אמה, תחום שבת שלו נמדד מביתו ולא מערובו.
- 2 אם המרחק ממקומו לביתו גדול מ- 2000 אמה והמרחק ממקומו לעירובו קטן מ- 2000 אמה, תחום שבת שלו נמדד מערובו.

כותרת נוספת: הנותן ערובו בתוך עיבור העיר (ראה מושגים) או מחוץ לתחום העיר

- 1 הנותן ערובו בתוך עיבור העיר לא שיפר את מצבו כיון שממילא עיבור העיר הוא חלק מתחום העיר.

2 מי שנתן ערובו מחוץ לתחום העיר:

- 2.1 יכול ללכת 2000 אמה ממקום ערובו.
- 2.2 אינו יכול להתרחק מערובו יותר מ- 2000 אמה גם אם הם מסתימים באמצע עירו.

משנה ח': תחום שבת של עיר אחת הכולל בתוכו עיר אחרת או כולל רק את חלקה

אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה, ואין אנשי עיר קטנה מהלכין את כל עיר גדולה.

כיצד ?

מי נשקה בעיר גדולה ונתן את ערובו בעיר קטנה, בעיר קטנה ונתן את ערובו בעיר גדולה, מהלך את כלה וחוצה לה אלפים אמה.

ורבי עקיבא אומר: אין לו אלא מקום ערובו אלפים אמה.

- 1 עיר קטנה הנמצאת כולה בתוך תחום שבת של עיר גדולה:
- 1.1 נחשבת הקטנה לאנשי העיר הגדולה כ- 4 אמות בלבד.
- 1.2 משלימים את תחומה של הגדולה ל 2000 אמה מחוץ לגבול הקטנה.
- 2 אנשי עיר שתחום שבת שלהם כלה באמצע עיר אחרת ("עיר קטנה שכלה תחומה בתוך עיר גדולה"):
- 2.1 יכולים ללכת רק עד סוף תחומם.
- 2.2 אינם יכולים ללכת את כל העיר האחרת.

כותרת נוספת: אדם גר בעיר אחת ונותן ערובו בעיר אחרת, והמרחק מעירו לערוב הוא פחות מ- 2000 אמה

- 1 תנא קמא: כל העיר האחרת נחשבת כ- 4 אמות בלבד, ויכול להמשיך ללכת עד 2000 אמה.
- 2 ר' עקיבא (ואין הלכה כמותו): יש לו ממקום עירובו רק 2000 אמה לכל צד.

משנה ט': דין נותן ערוב בתוך מערה או על גב מערה

אמר לך רבי עקיבא: אי אתם מודים לי בנותן ערובו במערה, שאין לו מקום ערובו אלא אלפים אמה ? אמרו לו: אימתי ? בזמן שאין בה דיורין, אבל יש בה דיורין, מהלך את כלה וחוצה לה אלפים אמה. ומצא קל תוכה מעל גבה. ולמודד שאמרו, נותנין לו אלפים, שאפלו סוף מדתו כלה במערה.

- 1.1 רבי עקיבא (ואין הלכה כמותו): הנותן ערובו במערה (ואפילו שטחה גדול), יש לו רק 2000 אמה ממקום הערוב.
- 2 חכמים:
- 2.1 מודים לר' עקיבא במערה שאינה ראויה לדיור.
- 2.2 במערה הראויה לדיור:
- 2.2.1 כל שטח המערה נחשב ל- 4 אמות בלבד.
- 2.2.2 יכול ללכת עוד 2000 אמה מגבולות החיצוניים של המערה.
- 2.3 הנותן ערוב בתוך המערה יכול ללכת יותר מאשר נותן את הערוב על גבי המערה.
- 2.4 אם הערוב הוא מחוץ למערה ו- 2000 אמה נגמרים באמצע המערה, אינו יכול ללכת את כולה.

פרק ו'**הנושאים העיקריים בפרק:**

ערוב חצרות כאשר אחד מבני החצר הוא נכרי או מי שאינו מכיר בערוב, דין צדוקי לעניין ערוב חצרות, שכח אחד או יותר מדיירי החצר לערב, ביטול רשותו של אדם לשאר דיירי החצר, אנשי מבוי שהייתה להם שותפות עסקית במאכל מסוים, מספר חבורות שדרו באולם אחד גדול

כיצד עושים ערוב חצרות ? האחים שמוזנים משלחן אביהם וגרים באותה חצר, מספר חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי, דיני ערוב של 2 חצרות הנמצאות זו לפניו מזו.

משנה א': ערוב חצרות, כאשר אחד מבני החצר הוא נכרי או מי שאינו מכיר בערוב

הדר עם הנכרי בחצר, או עם מי שאינו מודה בערוב, הרי זה אוסר עליו דברי רבי מאיר. רבי אליעזר בן יעקב אומר: לעולם אינו אוסר, עד שיהו שני ישראלים אוסרין זה על זה.

- 1 רבי מאיר: לישראל אסור להוציא מביתו לחצר או להכניס מהחצר לביתו.
- 2 רבי אליעזר בן יעקב:
- 2.1 הגזירה הזו היא רק כאשר יש לפחות 2 ישראלים ששותפים בחצר.
- 2.2 כאשר רק ישראלי אחד שותף בחצר עם הנכרי, הישראלי יכול לטלטל בחצר.

משנה ב': האם צדוקי הוא נכרי לענין ערוב חצרות ?

אמר רבן גמליאל: מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמו בפבוי בירושלים, ואמר לנו אבא: "מהרו והוציאו את כל הכלים לפבוי עד שלא יוציא ויאסור עליכם". רבי יהודה אומר בלשון אחר: "מהרו ונעשו צרכיכם בפבוי עד שלא יוציא ויאסור עליכם". ספור על צדוקי שהיה לו מבוי משותף עם משפחתו של רבן גמליאל:

- 1 תנא קמא: רבן גמליאל אמר לבניו:
  - 1.1 מהרו והוציאו את הכלים למבוי קודם כניסת השבת כדי לתפוס בו חזקה.
  - 1.2 שאם יוציא הצדוקי את כליו תחילה, ולמרות שביטל להם את רשותו, יכול לחזור בו מביטולו.
  - 1.3 שצדוקי אינו נכרי, ומספיק שיבטל את רשותו בחצר.
- 2 ר' יהודה: רבן גמליאל אמר לבניו בלשון אחרת:
  - 2.1 מהרו לסיים מעשיכם במבוי קודם שתחשך.
  - 2.2 אחרי שתחשך לא תוכלו יותר להשתמש בחצר.
  - 2.3 שצדוקי הוא כמו נכרי ואין מועיל בו ביטול רשות.

משנה ג': שכח אחד מדיירי החצר לערב, וביטל להם את רשותו בחצר

אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא ערב, ביתו אסור מלהכניס ומלהוציא לו ולהם, ושלהם חמירין לו ולהם. נתנו לו רשותן, הוא מקר והן אסורין.

היו שנים,

אוסרין זה על זה,

שאחד נותן רשות ונוטל רשות, שנים נותנים רשות, ואין נוטלין רשות.

- 1 אם ביטל את רשותו בחצר, ולא את רשותו בבית:
  - 1.1 אסור לו ולשאר הדיירים, להוציא מביתו לחצר ומהחצר לביתו.
  - 1.2 מותר לו ולשאר הדיירים, להוציא מביתם לחצר ומהחצר לביתם.
- 2 אם שאר דיירי החצר ביטלו לו את רשותם בחצר (ולא את רשותם בבית):
  - 2.1 הוא מותר להכניס ולהוציא מביתו לחצר אך לא מביתם.
  - 2.2 הם אסורים להכניס ולהוציא מביתם לחצר וגם מביתו לחצר.

כותרת נוספת: שכחו 2 דיירי החצר לערב עם כולם

- 1 אם שאר בני החצר ביטלו לשניים את רשותם בחצר:
  - 1.1 אין הביטול מועיל כי הם עדיין אוסרים זה על זה.
  - 1.2 אסור להם להוציא ולהכניס מבתיהם לחצר.
- 2 כלל:
  - 2.1 אחד שלא עירב:
    - 2.1.1 יכול לבטל את רשותו לרבים והרבים יכולים לבטל את רשותם לו.
    - 2.2 שניים שלא עירבו:
      - 2.2.1 יכולים לבטל את רשותם לרבים, והרבים אינם יכולים לבטל את רשותם ל- 2 שלא עירבו.

משנה ד': אדם שרוצה לבטל את רשותו לדיירי החצר מתי עליו לעשות זאת ?

מאימתי נותנין רשות ?

בית שמאי אומרים: מבעוד יום.

ובית הלל אומרים: משחשיכה.

מי שנתן רשותו והוציא, בין בשוגג בין במזיד, הרי זה אוסר. דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: במזיד, אוסר בשוגג, אינו אוסר.

- 1 בית שמאי: עליו לבטל בערב שבת מבעוד יום.
- 2 בית הלל: יכול לבטל רשותו אף לאחר חשיכה.

כותרת נוספת: ביטל את רשותו בחצר ואח"כ הוציא את כליו לשם

אם הוציא קודם שהוציאו הדיירים האחרים:

- 1 ר' מאיר (ואין הלכה כמותו): בין אם הוציא במזיד ובין אם הוציא בשוגג אוסר עליהם.
- 2 רבי יהודה: הוציא במזיד אוסר עליהם את השימוש בחצר, הוציא בשוגג אינו אוסר.

משנה ה': אנשי מבוי שהייתה להם שותפות עסקית במאכל מסוים

בעל הבית שהיה שותף לשכניו, לזה בין ולזה בין, אינם צריכים לערב.

לזה בין ולזה בשמן, צריכים לערב.

רבי שמעון אומר: אחד זה ואחד זה, אינם צריכים לערב.

- 1 אם כולם שותפים ביין שנמצא בכלי אחד, השיתוף מועיל, ואינם צריכים שיתוף נוסף.
- 2 אם חלק מהדיירים שותפים עם מספר דיירים ביין ועם דיירים אחרים בשמן:
  - 2.1 תנא קמא: צריכים לעשות שיתוף אחר.
  - 2.2 ר' שמעון (ואין הלכה כמותו): גם שיתוף כזה מועיל.

משנה ו': 5 חבורות (לאו דוקה 5) שדרו באולם אחד המחולק ע"י מחיצות כיצד עושים ערוב חצרות

?

חמש חבורות ששבתו בטרקלין אחד,

בית שמאי אומרים: ערוב לכל חבורה וחבורה.

ובית הלל אומרים: ערוב אחד לכלן.

ומודים, בזמן שמקצתן שורין בחדרים או בעליות, שהן צריכין ערוב לכל חבורה וחבורה.

1 כאשר המחיצות אינן מגיעות עד התקרה:

- 1.1 בית שמאי: כל חבורה בנפרד צריכה לתת פת לערוב חצרות.
- 1.2 בית הלל: מספיק שאחת מהחבורות תיתן פת עבור כולם.
- 2 כאשר המחיצות מגיעות עד התקרה, מודים בית הלל שכל חבורה צריכה לתת פת בנפרד לערוב חצרות.

משנה ז': האחים שנוונים משלחן אביהם, וכל אחד מהם וכן אביהן גרים בנפרד באותה חצר

האחין השתפין שהיו אוכלין על שלחן אביהם וישנים בבתיהם,

צריכין ערוב לכל אחד ואחד.

לפיכך אם שכח אחד מהם ולא ערב, מבטל את רשותו.

אימתי? בזמן שמוליכין ערובן במקום אחר,

אכל אם היה ערוב בא אצלן,

או שאין עמקן דיורין בחצר, אינן צריכין לערב.

- 1 אם יש דיירים נוספים באותה חצר, והערוב הכללי מונח אצל אחד מהדיירים הנוספים:
  - 1.1 כל אחד מהאחים בנפרד צריך לתת פת לצורך הערוב.
  - 1.2 אם שכח אחד מהאחים ולא ערב, צריך הוא לבטל רשותו לאחרים.
- 2 אם הערוב הכללי של כל דיירי החצר, מונח אצל אביהם, או שאין דיירים נוספים באותה חצר: אינם צריכים לתת פת לצורך הערוב.

משנה ח': 5 חצרות (לאו דוקה 5) הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי

חמש חצרות פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי,

ערבו בחצרות ולא נשתתפו במבוי,

מותרין בחצרות ואסורין במבוי,

ואם נשתתפו במבוי,

מותרין כאן וקאן.

ערבו בחצרות ונשתתפו במבוי, ושכח אחד מבני חצר ולא ערב,

מותרין כאן וקאן.

מבוי מבוי ולא נשתתף,

מותרין בחצרות ואסורין במבוי,

שהמבוי לחצרות כחצר לבתים.

ערבו החצרות כל אחת בפני עצמה וכולן יחד, אך לא עשו שיתוף מבואות:

- 1.1 כולם מותרים לטלטל בחצרות.
- 1.2 אסורים במבוי.
- 2 השתתפו כולם במבוי, וכל חצר ערבה לעצמה, ולא ערבו החצרות זו עם זו: כולם מותרים גם בחצרות וגם במבוי.
- 3 ערבו החצרות כל אחת בפני עצמה וכולן יחד, ועשו שיתוף מבואות, אך שכח אחד מבני חצר לערב בחצרו: מותרים כולם לטלטל גם במבוי וגם בחצרות.
- 4 ערבו החצרות כל אחת בפני עצמה וכולן יחד, ועשו שיתוף מבואות, ושכח אחד מבני המבוי להשתתף: מותרים בחצרות אך אסורים במבוי.
- 5 כשם שאסור להוציא מהבתים לחצר בלא ערוב, כך אסור להוציא מהחצר למבוי בלא שיתוף.

משנה ט': דיני ערוב של 2 חצרות הנמצאות זו לפנים מזו

שְׂתֵי חֲצוֹת זו לְפָנֵים מִזוּ,

עֲרֵבָה הַפְּנִימִית וְלֹא עֲרֵבָה הַחִיצוֹנָה, הַפְּנִימִית מְתַרְתֵּת וְהַחִיצוֹנָה אֲסוּרָה.

הַחִיצוֹנָה וְלֹא הַפְּנִימִית, שְׂתִיחֵן אֲסוּרוֹת.

עֲרֵבָה זוּ לְעַצְמָה וְזוּ לְעַצְמָה, זוּ מְתַרְתֵּת בְּפָנֵי עַצְמָה, וְזוּ מְתַרְתֵּת בְּפָנֵי עַצְמָה.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹסֵר הַחִיצוֹנָה, שְׁדָרִיסַת הַרְגֵל אוֹסְרָהּ,

וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין דְרִיסַת הַרְגֵל אוֹסְרָהּ.

1 ערבה הפנימית לעצמה ולא ערבה החיצונית:

1.1 פנימית מותרת לעצמה וחיצונית אסורה.

2 ערבה חיצונית לעצמה ולא ערבה פנימית, שתיהן אסורות.

3 ערבה פנימית לעצמה וחיצונית לעצמה:

3.1 תנא קמא: כל אחת מותרת רק בחצירה.

3.2 ר' עקיבא (ואין הלכה כמותו):

החיצונית אסורה והפנימית מותרת, כיוון שפנימית יש לה דריסת רגל בחיצונית.

3.3 חכמים: (ואין הלכה כמותם):

3.4 אפילו ערבה רק החיצונית, החיצונית מותרת.

3.5 דריסת רגל של פנימית האסורה בחיצונית אינה אוסרת את החיצונית.

משנה י': המשך דיני 2 חצרות, זו לפנים מזו

שִׁכַּח אֶחָד מִן הַחִיצוֹנָה וְלֹא עֲרַב, הַפְּנִימִית מְתַרְתֵּת וְהַחִיצוֹנָה אֲסוּרָה.

מִן הַפְּנִימִית וְלֹא עֲרַב, שְׂתִיחֵן אֲסוּרוֹת.

נִחְנוּ עֲרוּבֵן בְּמָקוֹם אֶחָד,

וְשִׁכַּח אֶחָד, בֵּין מִן הַפְּנִימִית בֵּין מִן הַחִיצוֹנָה, וְלֹא עֲרַב, שְׂתִיחֵן אֲסוּרוֹת.

וְאִם הָיוּ שְׁלֹשׁ יָחִידִים,

אֵין צָרִיכִין לְעֲרַב.

1 ערבה כל חצר לעצמה, ושכח אחד מהחיצונית ולא ערב:

1.1 פנימית מותרת לעצמה, וחיצונית אסורה.

2 ערבה כל חצר לעצמה, ושכח אחד מהפנימית לתת ערובו, שתיהן אסורות.

3 ערבו 2 החצרות יחד ונתנו את הערוב בחיצונית, ("במקום אחד"):

אם שכח אחד (בין מהפנימית ובין מהחיצונית) לתת ערובו, שתיהן אסורות.

4 אם בכל חצר יש רק דייר אחד:

4.1 אינן צריכות לערב זו עם זו.

4.2 כל אחד מטלטל בחצר שלו בלבד.

פרק ז'

הנושאים העקריים בפרק:

ערוב ב-2 חצרות הסמוכות זו לזו, ערוב ב-2 גוזזראות הסמוכות זו לזו, כיצד יכול אחד מבני המבוי לזכות את כל בני המבוי בשיתוף המבוי ? דיני המזון המשמש לשיתוף מבואות או לערוב חצרות, דין נותן כסף לחנוני ע"מ שיקנה עבורו יין או פת לצורך ערוב.

מושגים

מזון 2 סעודות: זו הכמות שיש להניח עבור אדם לשם שיתוף מבואות או לשם ערוב חצרות. הכמות של 2 סעודות היא 18 גרוגרת, שהיא כ-6 ביצים בינונית.

משנה א': ערוב ב-2 חצרות הסמוכות זו לזו ויש חלון בכותל שביניהם

חלון שבין שתי חצרות, ארבעה על ארבעה, בתוך עשרה, מערבין שנים, ואם רצו, מערבין אחד. פחות מארבעה על ארבעה, או למעלה מעשרה, מערבין שנים ואין מערבין אחד.

- 1 אם החלון הוא לפחות ארבע על ארבע טפחים, והוא בתוך 10 טפחים מהקרקע:
  - 1.1 כל חצר יכולה לערב לעצמה, ואינם יכולים לטלטל מחצר לחברתה.
  - 1.2 אם רצו, יכולים לערב יחד באחת החצרות, ויכולו גם לטלטל ביניהם.
- 2 אם החלון הוא פחות מארבע על ארבע, או שהוא גבוה מ-10 טפחים:
  - אינם יכולים לערב יחד, אלא כל חצר צריכה לערב לעצמה.

משנה ב': דיני ערוב של 2 חצרות הסמוכות זו לזו וביניהם כותל ללא חלון

כחל שבין שתי חצרות גבוה עשרה ורחב ארבעה, מערבין שנים ואין מערבין אחד. היו בראשו פרות, אלו עולין מקאן ואוכלין, ואלו עולין מקאן, ואוכלין, ובלבד שלא יורדו למטה. נפרץ הפתל עד עשר אמות, מערבין שנים, ואם רצו מערבין אחד. מפני שהוא כפוח. יותר מקאן, מערבין אחד ואין מערבין שנים.

- 1 אם הכותל גבוה 10 טפחים מהקרקע ורחב ארבעה טפחים:
  - 1.1 כל חצר מערבת לעצמה, ואינם יכולים לערב יחד.
  - 2 אם יש על גב הכותל פרות:
    - 2.1 כל אחד מאנשי החצרות יכול לעלות לראש הכותל ולאכול שם מהפרות.
    - 2.2 אסור להוריד את הפרות מהכותל לחצר.
  - 3 אם נפרץ הכותל בפרצה שאורכה קטן מ-10 אמות:
    - 3.1 כל חצר יכולה לערב לעצמה, ואם רצו יכולים לערב ערוב משותף לשתיהן.
    - 4 אם נפרץ הכותל למעלה מ-10 אמות, חייבים לעשות ערוב משותף.

משנה ג': ערוב של 2 חצרות הסמוכות זו לזו, וביניהם חריץ בעומק של 10 טפחים וברוחב של 4.

חריץ שבין שתי חצרות, עמוק עשרה ורחב ארבע, מערבין שנים ואין מערבין אחד. אפילו מלא קש או תבן. מלא עפר, או צרורות, מערבין אחד, ואין מערבין שנים.

- 1 כל חצר עושה ערוב לעצמה ולא מספיק ערוב אחד לשתיהן.
- 2 אפילו אם החריץ מלא קש או תבן כל חצר עושה ערוב לעצמה.
- 3 אם החריץ מלא בעפר או באבנים, צריכים ערוב אחד לשתיהן.

משנה ד': המשך 2 חצרות וחריץ עמוק 10 ורחב 4 וכן 2 מרפסות המרוחקות ביניהם יותר מ 4 טפחים

נתן עליו נסר שהוא רחב ארבעה טפחים, וכן שתי גומראות זו כנגד זו, מערבין שנים, ואם רצו מערבין אחד. פחות מקאן, מערבין שנים ואין מערבין אחד.

- 1 הניח על החריץ או בין המרפסות קרש רחב לפחות 4 טפחים:
  - יכולה כל חצר, וכן כל מרפסת, לערב לעצמה, ויכולים גם לערב יחד.
  - 2 אם הקרש אינו רחב 4 טפחים:
    - כל חצר וכן כל מרפסת מערבת לעצמה ואינן יכולות לערב יחד.

משנה ה': ערוב של שתי חצרות וביניהם מתבן בגובה של 10 טפחים וברוחב של 4

מתבן שבין שתי חצרות גבוה עשרה טפחים, מערבין שנים ואין מערבין אחד. אלו מאכילין מקאן ואלו מאכילין מקאן. נתמטם המתבן מעשרה טפחים, מערבין אחד ואין מערבין שנים.

- 1 כל חצר צריכה לערב לעצמה ואינן יכולות לערב יחד.
- 2 הבהמות של כל חצר יכולות לאכול בשבת מהתבן בצד שלהן.
- 3 אם לפני כניסת השבת פחת גובה המתבן מ-10 טפחים, חייבים בערוב משותף ל-2 החצרות.

משנה ו': כיצד יכול אחד מבני המבוי לזכות את כל בני המבוי בשיתוף המבוי ?

כיצד משתתפין במבוי ?

מניח את החבית ואומר: "הרי זו לכל בני המבוי", ומזכה להן על ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי עבדו ושפחתו העבדים ועל ידי אשתו, אבל אינו מזכה לא על ידי בנו ובתו הקטנים, ולא על ידי עבדו ושפחתו הפנעניים, מפני שיידן כידו. 1 מניח אחד מבני המבוי חבית (של יין או של שמן או של מזון אחר), ואומר: " הרי זו לכל בני המבוי".

2 מזכה לבני המבוי את החבית ע"י בנו ובתו הגדולים, או עבדו ושפחתו העבדיים, או אשתו. 3 אינו יכול לזכות ע"י בנו או בתו הקטנים, או עבדו ושפחתו הכנעניים, שהם נחשבים כידו.

משנה ז': מתי וכיצד מוסיפים מזון לשם שיתוף מבואות או לשם ערוב חצרות ?

נתמעט האוכל,

מוסיף ומזכה,

ואין צריך להודיע.

נתוספו עליהם,

מוסיף ומזכה,

וצריך להודיע.

1 נתמעט המזון המונח לשם שיתוף מבואות:

1.1 מוסיף מזון ומזכה אותו לכל בני המבוי ע"י אחר.

1.2 אין צורך להודיע לדיירי המבוי שהוסיף מזון.

2 נוספו דיירים במבוי:

2.1 מוסיף מזון, ומזכה ע"י אחר.

2.2 צריך להודיע לדיירים הנוספים ששיתפם במבוי.

משנה ח': שיעור המזון הנדרש לשם שיתוף מבואות או ערוב חצרות

במה הוא שיעורו ?

בזמן שהן מרבין, מזון נשתי סעודות לכלם.

בזמן שהן מעטין,

בגרוגרת, להוצאת שבת לכל אחד ואחד.

1 אם משתתפי המבוי הם רבים (18 דיירים ומעלה),

מספיק לתת כמות של 2 סעודות (ראה מושגים) ל-18 אנשים.

2 אם משתתפי המבוי הם מועטים (פחות מ-18 דיירים),

יש לתת גרוגרת לכל אדם, שהוא שיעור הוצאת אוכל בשבת.

משנה ט': המשך דיני כמות הנדרשות לשיתוף מבואות וערוב חצרות

אמר רבי יוסי, במה דברים אמורים ? בתחלת ערוב.

אבל בשניי ערוב, כל שהוא.

ולא אמרו לערב בחצרות, אלא כדי שלא לשפח את התינוקות.

1 רבי יוסי:

1.1 הכמות הנדרשת לערוב היא דווקא בזמן הנחת הערוב (בערב שבת).

1.2 אם נתמעט הערוב לאחר כניסת השבת, ונשאר אפילו כל שהוא אין צורך להוסיף.

כותרת נוספת: אם עשו שיתוף מבואות, עושים גם ערוב חצרות כדי שלא תשתכח תורת ערוב

חצרות מהתינוקות.

משנה י': באיזה מזון אפשר לעשות שיתוף מבואות וערוב חצרות ?

בכל מערבין ומשתתפין, חוץ מן הפנים ומן הפלח, דברי רבי אליעזר.

רבי יהושע אומר : כפר הוא ערוב.

אפילו מאפה סאה והיא פרוסה, אין מערבין בה.

כפר באסר והוא שלם, מערבין בו.

1 רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו): מערבים בכל מזון חוץ ממלח ומים.

2 ר' יהושע:

2.1 בערוב חצרות צריך כיכר לחם שלם, ולא פרוסה.

2.2 אין מערבים בפרוסה ואפילו היא עשויה מסאה שלימה.

2.3 ככר שלם אפילו נאפה רק מקמח שקונים באיסר אחד, מערבים בו.

משנה יא': דין נותן כסף לחנוני ע"מ שיקנה עבורו יין או פת לצורך ערוב

נותן אדם מעה לחנוני ולנחתום כדי שיזכה לו ערוב, דברי רבי אליעזר.

וחכמים אומרים: לא זכו לו מעותיו,

ומוֹדִים בְּשֹׁאֵר כָּל אָדָם, שֶׁזָּכָה לוֹ מְעוֹתָיו, שְׁאִין מְעַרְבִין לְאָדָם אֶלָּא מְדַעְתּוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה:

בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים ? בְּעֶרְוֵי תַּחֲוּמִין,

אֲבָל בְּעֶרְוֵי חֲצֵרוֹת, מְעַרְבִין לְדַעְתּוֹ וְשֵׁלָא לְדַעְתּוֹ,

לְפִי שֶׁזָּכָה לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, וְאִין חֲבִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו.

- 1 רבי אליעזר: יכול החנווני בתמורה למעות, לזכות לאדם יין או פת לטובת הערוב או השיתוף. חכמים:

2.1 המעות לא קנו את האוכל ולכן לא זיכה החנווני לבעל המעות את האוכל לטובת הערוב.

2.2 אם נתן לאחד משכניו מעות לקנות יין או פת כדי לזכותו בערוב, זכה לו הערוב.

3 רבי יהודה:

3.1 בערובי תחומים, "אין מערבים לאדם שלא מדעתו". (ולכן החנווני לא יכול לזכות לו).

3.2 בערובי חצרות מערבים לאדם אף שלא מדעתו (כיון שאינו מפסיד שום דבר).

3.3 זוכים לאדם שלא בפניו (בערוב חצרות), ואין חבים לו אלא בפניו (בערובי תחומים).

פרק ה

הנושאים העקריים בפרק:

עירוב תחומים עבור אחרים, שיעור המזון שיש להניח לצורך ערוב תחומים, כניסה לבית הנוגע בצרעה, אכילת אוכל טמא בשיעור של ½ פרס, דיני עירוב בבתיים עם מרפסות, מקומות שאין להניח בהם ערוב חצרות, ערוב חצרות כאשר אחד הדיירים עזב את ביתו לשבת, ערוב חצרות עבור מיס ואמת מיס המשותפים לשתי חצרות, שפיכת מיס מהבית לחצר.

מושגים

חולית הבור:

כאשר חופרים בור מוציאים את העפר ושמים אותו מסביב לבור, העפר מסביב לבור נקרא חולית הבור.

בית שער:

בית הסמוך לשער החצר ואינו מיועד למגורים אלא שהשומר יושב בו. פרוש נוסף: הכוונה לשער העיר שהיה בעבר מבנה גדול ובו מספר חדרים. המבנה הזה אינו מיועד למגורים אלא לצרכי שמירה ומפול בנכנסים ויוצאים מהעיר.

משנה א: כיצד משתף אדם ערובי תחומים עבור אחרים ?

כיצד משתתפין בתחומין ?

מניח את החבית ואומר: "הרי זה לכל בני עירי,

לכל מי שילך לבית האכל או לבית המשתה".

וכל שקבל עליו מבעוד יום, מחר.

משתתשף, אסור,

שאין מערבין משתתשף.

1. מניח אדם חבית של מזון (או מזון ללא חבית) במקום שרוצה לשבות שם ואומר: "הערוב הזה יהיה לכל אנשי העיר הרוצים ללכת לכיוון הזה".
2. דוגמות לערוב תחומים שיש בהם דבר מצוה:
  - 2.1 ללכת לניחום אבלים.
  - 2.2 ללכת לסעודת מצוה.
3. מי שנודע לו בערב שבת על הערוב, יכול לצאת מחוץ לתחום.
4. מי שנודע לו רק בשבת שנעשה ערוב, אינו יכול לצאת מחוץ לתחום.
5. לאחר חשכה אין עושים ערוב תחומים.

משנה ב': מהו שיעור המזון שיש להניח לצורך ערוב תחומים ?

במה הוא שיעורו ?

מזון שתי סעודות לכל אחד.

מזונו לחל ולא לשבת, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר: לשבת ולא לחל.

וזהו מחבטין להקל.

רבי יוחנן בן ברוקה אומר: מכפר בפניו מארבע סאין בסלע.

רבי שמעון אומר: שתי ידות לכפר משלש לקב.

חציה לבית המנוגע,

וחצי חציה לפסול את הגויה.

1. מזון שאדם אוכל בשתי סעודות לכל אחד מהמשתתפים בערוב.

- 1.1. רבי מאיר: מזון 2 סעודות לכל אדם, כפי שאוכל אדם ביום חול.
  - 1.2. רבי יהודה: מזון 2 סעודות לכל אדם כפי שאוכל אדם בשבת.
- גם רבי מאיר וגם רבי יהודה כוונתם שיש לשים את הארוחה הפחות גדולה.
- 1.3. רבי יוחנן בן ברוקה: ככר לחם העשויה מ- 1/4 קו חיטים (כ- 6 ביצים).
  - 1.4. רבי שמעון: ככר לחם העשויה מ- 2/9 קב חיטים (כ- 5 ו- 1/3 ביצה).

כותרת נוספת: הנכנס לבית הננוע בצרעת נטמא אם שהה בבית כדי אכילת פרס, (שהוא חצי ככר לחם)

כותרת נוספת: האוכל אוכל טמא בשיעור על 1/2 פרס נפסל מלאכול בתרומה עד שיטבול.

משנה ג': בית עם 2 קומות, ולדיירי הקומה העליונה יש מרפסת משותפת דרכה נכנסים לחצר, ובקומה התחתונה נכנסים ישירות לחצר, וכל קומה ערבה לעצמה, ולא ערבו יחד

אָנְשֵׁי חָצֵר וְאָנְשֵׁי מִרְפֶּסֶת שֶׁשָּׁכְחוּ וְלֹא עָרְבוּ,

כָּל שְׁנֵי גְבוּהַ עֵשְׂרֵה טְפָחִים, לַמִּרְפֶּסֶת.

פָּחוֹת מִכָּאן, לַחֲצֵר.

חֲלִית הַבּוֹר וְהַסֵּלַע, גְּבוּהֵים עֵשְׂרֵה טְפָחִים, לַמִּרְפֶּסֶת.

פָּחוֹת מִכָּאן, לַחֲצֵר.

בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים ? בְּסִמּוּכָה. אֲבָל בְּמַפְלְגָתָא, אֲפִלּוּ גְבוּהַ עֵשְׂרֵה טְפָחִים, לַחֲצֵר.

וְאִיזוֹ הִיא סִמּוּכָה ? כָּל שְׂאִינָה רְחוּקָה אֲרֻבְעָה טְפָחִים.

1. [דיירי קומה ראשונה מותרים להוציא ולהכניס מביתם לחצר].
2. [דיירי קומה שניה מותרים להוציא ולהכניס מביתם למרפסת].
3. דבר גבוה הנמצא בחצר (כגון עמוד או חולית הבור):
  - 3.1. אם הוא גבוה 10 טפחים ומעלה הוא לשימוש של אנשי המרפסת ואסורים לאנשי החצר.
  - 3.2. אם הוא נמוך מ- 10 טפחים הוא מיועד גם לשימוש אנשי החצר, ולכן שניהם אסורים.
4. חולית הבור או סלע (ראה מושגים):
5. אם הם גבוהים יותר מ 10 טפחים הם שייכים למרפסת ואסורים לאנשי החצר.
6. אפ הם נמוכים מ 10 טפחים הם שייכים אף לאנשי חצר ושניהם אסורים.
7. כאשר חפץ גבוה 10 טפחים שייך למרפסת הכוונה רק אם הוא סמוך למרפסת.
8. סמוך למרפסת, הכוונה קרוב למרפסת פחות מ 4 טפחים.

משנה ד': היכן אפשר והיכן אי אפשר להניח ערוב חצרות ?

הַנוֹתֵן אֶת עֵרֹבוֹ בְּבֵית שְׁעָרָא, אֶכְסָדְרָה וּמִרְפֶּסֶת, אֵינוֹ עָרֹב,

וְהַדֵּר שֵׁם, אֵינוֹ אוֹסֵר עָלָיו.

בְּבֵית הַתֵּבֶן וּבְבֵית הַבֶּקֶר, וּבְבֵית הַעֲצִים וּבְבֵית הָאוֹצְרוֹת, הָרִי זֶה עָרֹב.

וְהַדֵּר שֵׁם, אוֹסֵר עָלָיו.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שֵׁם תְּפִיסַת יָד שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אֵינוֹ אוֹסֵר עָלָיו.

1. אי אפשר להניח במקום שאינו מיועד למגורים. כגון:
  - 1.1. בבית שער.
  - 1.2. באכסדרה (אזור מקורה לפני הכניסה לבית).
  - 1.3. במרפסת.
2. מי שגר במקום שאינו מיועד למגורים (כגון בדוגמאות דלעיל), ולא ערב, אינו אוסר על אנשי החצר.
3. אפשר להניח ערוב במקומות שרק לפעמים גרים שם. כגון:
  - 3.1. בבית המשמש לאחסון תבן.
  - 3.2. ברפת.
  - 3.3. בבנין המשמש לשמירת עצים.
  - 3.4. במחסן תבואות.
4. מי שגר במקום שלפעמים גרים שם (כגון בדוגמאות דלעיל), ולא ערב, אוסר על שאר דיירי החצר.
5. רבי יהודה: בעל הבית שהשכיר בית באותה חצר, והשאיר לעצמו זכות להשתמש בבית: השוכר אינו צריך לעשות אתו ערוב.

משנה ה': ערוב חצרות כאשר אחד הדיירים עזב את ביתו לשבת

הַפְּנִיחַ אֶת בֵּיתוֹ וְהִלֵּךְ לְשַׁבּוֹת בְּעִיר אַחֲרָת,

אֶחָד נִכְרִי וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל, הָרִי זֶה אוֹסֵר, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ אוֹסֵר.

- רבי יוסי אומר: נכרי, אוסר, ישראל, אינו אוסר, שאין דרך ישראל לבוא בשבת.**
רבי שמעון אומר: אפילו הניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר, אינו אוסר, ששכר הסייע מלבו.
1. רבי מאיר (ואין הלכה כמותו): הדייר אוסר על שאר בני החצר בין אם הוא ישראל ובין אם הוא נכרי.
  2. רבי יהודה: הדייר אינו אוסר עליהם בין אם הוא ישראל ובין אם הוא נכרי.
  3. ר' יוסי:
    - 3.1. אם הדייר הוא נכרי, הוא אוסר על הדיירים האחרים אם לא שכרו ממנו את רשותו בחצר.
    - 3.2. אם הדייר הוא ישראל, הוא אינו אוסר עליהם, שאין דרכו ל ישראל לחזור בשבת.
  4. רבי שמעון: אפילו הלך הישראל להתארח אצל בתו הגרה באותה העיר, אינו אוסר על אנשי חצרו.

משנה ו': בור מים שחציו בחצר אחת וחציו בחצר אחרת, כיצד ימלאו ממנו דיירי החצרות מים ?

- בור ששני שתי חצרות,**
אין ממלאין ממנו בשבת, אלא אם כן עשו לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים,
בין מלמעלה, בין מלמטה, בין מתוך אגנו.
רפן שמעון כן ממלא אומר:
בית שמאי אומרים: מלמטה.
ובית הלל אומרים: מלמעלה.
אמר רבי יהודה: לא תהא מחיצה גדולה מן הפתח שביניהם.
- 1 צריך שתהא מחיצה בגובה 10 טפחים בין החצרות וממוקמת באמצע בור המים.
  - 2 תנא קמא: המחיצה מתירה לשאוב:
    - 2.1 בין שהמחיצה מעל המים.
    - 2.2 בין שהמחיצה בתוך המים.
    - 2.3 ובין שהמחיצה משפת הבור עד למים.
  - 3 רבן שמעון בן גמליאל:
    - 3.1 בית שמאי: המחיצה צריכה להיות מתחת לגובה המים.
    - 3.2 בית הלל: המחיצה יכולה להיות אף מעל המים.
  - 4 רבי יהודה: אם הכותל שמפריד בין 2 החצרות עובר על גבי הבור אין צורך במחיצה נוספת לבור.

משנה ז': כיצד שואבים בשבת מים מאמת המים העוברת בחצר ?

- אמת המים שהיא עוברת בחצר,**
אין ממלאין הימנה בשבת, אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים, בפניסה וביציאה.
רבי יהודה אומר: כתל שעל גבה חדון משום מחיצה.
אמר רבי יהודה: מעשה באמה של אבל, שהיו ממלאין ממנה על פי זקנים בשבת.
אמרו לו: מפני שלא היה בה כשעור.
- 1 [אם האמה אינה עמוקה 10 טפחים או שאינה רחבה 4 טפחים, מותר לשאוב מתוכה].
  - 2 אם האמה עמוקה 10 טפחים ורחבה 4:
    - 2.1 תנא קמא: יש לעשות מחיצה גבוהה 10 טפחים לרוחב האמה, במקום שהאמה נכנסת, וכן במקום שהאמה יוצאת, וע"י כך יכולים לשאוב מתוכה.
    - 2.2 רבי יהודה: כותל החצר העובר סביב לחצר והעובר על גבי האמה, מספיק כדי שאפשר יהיה לשאוב, ואין צורך במחיצות נוספות.
  - 3 מעשה באמה שהיית עוברת בעיר אבל ואנשי העיר היו ממלאים ממנה מים:
    - 3.1 רבי יהודה: מכאן ראייה שאין צורך במחיצה מיוחדת לאמה ומספיק המחיצה של החצר.
    - 3.2 חכמים: כנראה שהאמה בעיר אבל לא הייתה עמוקה 10 טפחים או רחבה 4.

משנה ח': שאיבת מים בשבת מנחל דרך חור במרפסת שמעליו

- גזמרא שהיא למעלה מן המים,**
אין ממלאין הימנה בשבת, אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים,
בין מלמעלה בין מלמטה.
- וכן שתי גזמראות זו למעלה מזו.**
עשו לעלינה ולא עשו למחתונה, שתייהן אסורות עד שיערבו.
- 1 מותר לשאוב מים מהנהר אם עשו מחיצה בגובה 10 טפחים סביב לחור.
  - 2 המחיצה יכולה להיות מעל החור שבמרפסת או מתחתיו.

שאיבת מים מנחל דרך חור העובר ב-2 מרפסות, זו מעל גבי זו, הנמצאות מעל הנחל

- 1 יש לעשות מחיצה בגובה 10 טפחים סביב לחור שבכל אחת מהמרפסות.
2 אם עשו מחיצה רק לאחת המרפסות, אף אחת מהן לא יכולה לשאוב מים מהחור שבמרפסתה.

משנה ט': שפיכת מים מהבית לחצר ששטחה קטן מ 4 על 4 אמות, והמים יוצאים אח"כ לרשות הרבים.

חצר שהיא פחותה מארבע אמות, אין שופכין בחוכה מים בשבת, אלא אם כן עשו לה עוקה מחוקת סאתים מן הנקב ולמטה, בין מבחוץ, בין מבפנים, אלא שמבחוץ צריך לקמור, מבפנים אין צריך לקמור.

- 1 אפשר לשפוך מים בחצר רק אם עשו בור בחצר כדי שהמים יתנקזו בבור.
2 נפה הבור צריך להיות לפחות סאתיים (כ- 26 ליטרים).
3 אם יש נקב בשפת הבור דרכו יוצאים המים לרשות הרבים, צריך נפה סאתיים עד גובה הנקב.
4 מיקום הבור וכיסויו:
4.1 אפשר לעשות את הבור בתוך החצר או ברשות הרבים צמוד לחצר.
4.1.1 אם עושים את הבור ברשות הרבים יש צורך לכסותו ("לקמור").
4.1.2 אם עושים את הבור בחצר, אין צורך לכסותו.

משנה י': שפיכת מים מהבית לתעלה בחצר, היוצאת לרשות הרבים

רבי אליעזר בן יעקב אומר: ביב שהיא קמור ארבע אמות ברשות הרבים, שופכין לתוכו מים בשבת. וחקמים אומרים: אפילו נג או חצר מאה אמה, לא ישפוך על פי הביב, אכל שופך מנג לנג, והמים יורדו לביב. החצר והאכסדרה מצטרפין לארבע אמות.

- 1 רבי אליעזר: אם המים יוצאים לשטח מכוסה שגודלו לפחות 4 על 4 אמות:
מותר לשפוך מים לתעלה, אף שהם יוצאים אח"כ לרשות הרבים.
1.1 חכמים:
1.1.1 אסור לשפוך מים לתעלה.
1.1.2 מותר לשפוך מים על הגג או בחצר אפילו אם המים יכנסו אח"כ לתעלה שמובילה לרשות הרבים.

כותרת נוספת: שטח החצר ושטח האכסדרה מצטרפים לשטח הנדרש של 4 על 4 אמות, כדי שאפשר יהיה לשפוך עליהם מים ישירות**משנה יא': שפיכת מים מתוך בתים הנמצאים סביב חצר שאין לה 4 על 4 אמות**

וכן שתי דיוטאות זו כנגד זו, מקצתן עשו עוקה ומקצתן לא עשו עוקה, אה שעשו עוקה, חמירין. ואת שלא עשו עוקה, אסורין.

- 1 אם חלק מהבתים עשו בור בחצר שמכיל סאתיים וחלק אחר לא עשו:
1.1 [אם כל דיירי החצר עשו ביניהם ערוב חצרות, יכולים כולם לשפוך מים לחצר].
1.2 אם לא עשו ערוב חצרות:
1.2.1 אלה שעשו בור יכולים לשפוך את המים בביתם והמים נשפכים החוצה לחצר.
1.2.2 אלה שלא עשו בור בחצר, אינם יכולים לשפוך אפילו בביתם, אם המים יוצאים אח"כ לחצר.

פרק ט

הנושאים העקריים בפרק: טלמול על גגות או בין חצרות או בין קרפיות, דיני חצר, בית או מבוי שנפרצו לרשות הרבים, טלמול מתחת לגשר הנמצא על גבי בתים, שיתוף מבואות במבוי המפולש משני צדדיו. דברים שמותר לעשות במקדש ולא במדינה.

מושגים

קרפיות: מגרשים לשמירת עצים.

משנה א': טלמול על גגות, בתוך חצרות או בקרפיות (ראה מושגים)

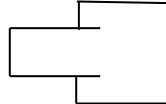
כל גגות העיר, רשות אחת, ובלבד שלא יהא נג גבוה עשירה או נמוך עשירה, דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: כל אחד ואחד רשות בפני עצמו. רבי שמעון אומר: אחד גגות ואחד חצרות ואחד קרפיות, רשות אחת לכלים ששבתו לתוכן,

וְלֹא לְכָלִּים נִשְׁבְּחוּ בְחוּף הַבַּיִת.

- 1 ר' מאיר (ואין הלכה כמותו):
אם אין הפרש של 10 טפחים בין גג לגג, הן כולן רשות אחת ומותר לטלטל ביניהם.
- 2 חכמים (ואין הלכה כמותם): כל גג וגג רשות עצמאית היא, ואין לטלטל בין הגגות ללא ערוב.
- 3 רבי שמעון:
3.1 גגות חצרות וקרפיות נחשבים לרשות אחת לנושא טלטול בשבת.
3.2 מותר לטלטל ביניהם, אפילו שיש הבדלי גבהים ביניהם.
3.3 אסור להוציא ללא ערוב מהבית לגג או לחצר או לקרפף של בית אחר, וכן להפך.

משנה ב': מלטול בין גג קטן הנכנס לתוך גג גדול או בין חצר קטנה הנכנסת לתוך חצר גדולה

ויש מעקה סביב לשתייהן, בצורה כזו:

**גג גדול סמוך לקטן, הגדול קטר והקטן אסור.
חצר גדולה שנופרצה לקטנה, הגדולה סתרת, והקטנה אסורה,
מפני שהיא כפתחה של גדולה.**

- חצר שנופרצה לרשות הרבים, המכניס מתוכה לרשות היחיד, או מרשות היחיד לתוכה, חיב, דברי רבי אליעזר.
וחכמים אומרים: מתוכה לרשות הרבים, או מרשות הרבים לתוכה, פטור, מפני שהיא כפרמלית.**
- 1 מהבית של הגג הגדול מותר להעלות לגג שלו דברים.
  - 2 מהבית של הגג הקטן אסור להעלות לגג שלו דברים.
  - 3 מהבית של החצר הגדולה מותר להוציא ולהביא אליה וממנה דברים (אם ערבו אנשי החצר).
  - 4 מהבית של החצר הקטנה אסור להוציא ולהביא אליה וממנה דברים (אף אם ערבו אנשי החצר).
  - 5 הכניסה לחצר הקטנה זה כמו פתח עבור הגדולה, אך לא להיפך.

כותרת נוספת: חצר שנופרצה לרשות הרבים, כך שהפרצה גדולה מ-10 אמות

- 1 רבי אליעזר: דינה כרשות הרבים, והמוציא או המכניס מרשות היחיד אליה, חייב.
- 2 חכמים: דינה כפרמלית, והמוציא או המכניס מרשות היחיד אליה פטור (אבל אסור).

משנה ג': דין חצר, בית או מבוי שנופרצו בשבת

**חצר שנופרצה לרשות הרבים משתי רוחותיה,
וכן בית שנופרץ משתי רוחותיו,
וכן מבוי שנטלו קורותיו או לחיו,
סתרין באותה שבת ואסורין לעתיד לבוא, דברי רבי יהודה.
רבי יוסי אומר: אם סתרין לאותה שבת, סתרין לעתיד לבוא. ואם אסורין לעתיד לבוא, אסורין לאותה שבת.**

- 1 בכל אחד מהמקרים הבאים:
  - 1.1 חצר שנופרצה בשתי צלעותיה בקרן זווית שלה,
  - 1.2 בית שנופרץ בשני קירותיו בקרן זווית שלו,
  - 1.3 מבוי שנפלה קורתו או לחיו,
- 2 ר' יהודה (ואין הלכה כמותו):
  - 2.1 באותה שבת ממשיכים להשתמש בהם כאילו לא נפרצו.
  - 2.2 בשבתות הבאות אסורים בשימוש.
- 3 ר' יוסי: כשם שאסורים בשבתות הבאות אסורים גם בשבת זו.

משנה ד': מלטול מתחת גשר הנשען על בתים הנמצאים משני צידי רשות הרבים, או על גבי שני

קירות

**הבונה עליה על גבי שני בתים, וכן גשרים המפלגים, מטלטלין תחתיהן בשבת, דברי רבי יהודה.
וחכמים אסורין.**

ועוד אמר רבי יהודה: מערבין למבוי המפלג. וחכמים אסורין.

- 1 ר' יהודה: מותר (אומרים "פי תקרה יורד וסותם" ב-2 הצדדים האחרים).
- 2 חכמים: אסור לטלטל (אין אומרים פי תקרה יורד וסותם).

כותרת נוספת: האם עושים שיתוף מבואות במבוי המפולג משני צדדיו ?

- 1 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): עושים (לאחר הוספת לחי וקורה ב-2 הצדדים).
- 2 חכמים:
  - 2.1 לא עושים (צריך לעשות בצדו האחד צורת הפתח).
  - 2.2 אפשר לעשות שיתוף מבואות אם בצד אחד יש "צורת הפתח", ובצד שני לחי או קורה.

פרק י'

הוצאת תפילין בשבת ממקום שאינו משתמר, הולכת חבית מים ברשות הרבים, כיצד לנהוג בספר שחציו התגלגל מחוץ לרשות שנמצא בו? דין אדם העומד ברשות אחת ורוצה לעשות פעולה ברשות אחרת (לשתות, למלט, להשתין וכד'), שימוש בחולית הבור או באשפה גבוהה בשבת, שימוש באילן בשבת, סגירת מבנה בדבר ארעי בשבת, עמידה ברשות אחת ופתיחת דלת ברשות אחרת, דיני מלאכות שיכולות להתפרש כמוסיף על הבניין, פעולות שיש הבדל אם עשאו במקדש או במדינה, הוצאת שרץ טמא מן המקדש בשבת.

הנושאים העקריים בפרק:

מושגים

מלמול פחות פחות מ-4 אמות:

זו שיטה של מלמול ברשות הרבים הנהוגה בענת הדחק. בשיטה זו הולכים פחות מ-4 אמות ועוצרים. ושוב הולכים פחות מ-4 אמות ועוצרים וחוזר חלילה. דהיינו אין בשום מקרה מלמול רצוף של 4 אמות.

כשחופרים בור מניחים סביבו את העפר שמוציאים מהבור. עפר זה נקרא חולית הבור.

חוליית הבור:

רחבה שמאחורי הבית המיועדת לעמידת פרות.

מוקצה:

פיזור מלח. היו בוזקים מלח על הכבש במקדש בשבת כדי שלא יחליקו עליו. והיו בוזקים גם מלח במדינה, ואסרו חכמים לבזוק מלח במדינה והתירו במקדש.

ביקת מלח:

באר מים חיים. היה בה צורך לבני הגולה כשהיו עולים לרגל לירושלים. התירו להשתמש בה ביו"ט לטובת בני הגולה. (לאחר שהתירוה, כבר לא אסרו אותה יותר).

באר הקר:

משנה א': כיצד יש לנהוג כאשר מוצאים בשבת תפילין במקום שאינו משתמר?

המוצא תפילין, מכניסן זוג זוג.

רבן ומליאל אומר: שנים שנים.

במה דברים אמורים? בישנות,

אבל בחדשות, פטור.

מצאן צבתים או כריכות, מחשיך עליהן ומביאן.

ובספנה, מכסן והולך לו.

1. תנא קמא:

1.1. מניח תפילין של ראש ותפילין של יד, ומכניסם כך לחצר המשתמרת.

1.2. אם יש יותר מזוג אחד, לאחר שהכניס את הראשון, מניח את השני ומכניסו, וכך הלאה.

2. רבן גמליאל, (ואין הלכה כמותו): יכול להניח 2 זוגות בבת אחת (2 של ראש ו 2 של יד).

3. ההיתר להכניס את התפילין הוא רק אם הם ישנות.

4. אם התפילין חדשות (בתים בלי רצועות, או רצועות לא קשורות), פטור מלהכניסם.

5. אם יש הרבה זוגות ("צבתים") או תפילין בודדות הכרוכות יחד ("כריכות") ולא יספיק להכניסם:

ממתין במקום התפילין עד שיחשיך, ומביא את כולם למקום המשתמר.

6. אם זו שעת גזירה, שהמלכות גוזרת שלא להניח תפילין:

מכסה את התפילין בקש או בתבן ורשאי לעזוב את המקום.

7. [אם ישנה סכנת ליסטים, לוקח את התפילין כולם ומוליכם פחות פחות מ-4 אמות.]

משנה ב': המשך דין מוצא תפילין במקום שאינו משתמרת, וירא להישאר שם מפני ליסטים

רבי שמעון אומר: נותן לחברו, וחברו לחברו, עד שפגיע לחצר החיצונה.

וכן בנו, נותנו לחברו, וחברו לחברו, אפלו מאה.

רבי יהודה אומר: נותן אדם חבית לחברו, וחברו לחברו,

אפלו חוץ לתחום.

אמרו לו: לא תהלהו זי יתיר מרגלי בעליה.

1 רבי שמעון:

1.1 יכול להעביר את התפילין לחבירו שעומד ב-4 אמות שלו, וחבירו לחבירו עד שיגיעו לחצר המשתמרת.

1.2 חולק על השיטה של "פחות פחות מ-4 אמות".

1.3 גם את בנו הנולד בשדה בשבת, יכול להעביר בשיטה של "נותן לחבירו, וחבירו לחבירו".

כותרת נוספת: הולכת חבית מים ברשות הרבים

1 רבי יהודה:

1.1 אפשר להעביר את החבית בשיטה של "נותן לחבירו וחבירו לחבירו".

1.2 אפשר להעביר את החבית בצורה זו גם מחוץ לתחום, אם המים והחבית הן הפקר.
 2 יש חולקים, (ואין הלכה כמותם): כשם שלבעלים יש רק 2000 אימה ממקום שבינתם, כך גם לחבית.

משנה ג': קורא בספר (הכתוב כמגילה), ומתגלגל ראשו האחד של הספר מחוץ לרשות שנמצא בו

היה קורא בספר על האסקפה, ונתגלגל הספר מידו, גוללו אצלו.

היה קורא בראש הגג ונתגלגל הספר מידו,

עד שלא הגיע לעשרה טפחים, גוללו אצלו.

משהגיע לעשרה טפחים, הופכו על הפתב.

רבי יהודה אומר: אפלו אין מסלק מן הארץ אלא כמלא מחט, גוללו אצלו.

רבי שמעון אומר: אפילו בארץ עצמו, גוללו אצלו,

שאין לך דבר משום שכוח עומד בפני כתבי הקדש.

1. אם הקורא עומד על האסקופה (מפתן הבית), מותר לו לגלול את הספר חזרה אליו.

2. אם הקורא עומד על הגג:

2.1. אם החלק שנתגלגל גבוה יותר מ-10 טפחים מהקרקע גוללו חזרה.

2.2. אם החלק שהתגלגל נמוך מ-10 טפחים מהקרקע:

2.2.1. תנא קמא: הופך את הספר על הכתב ומשאירו שם עד מוצאי שבת.

2.2.2. רבי יהודה: כל עוד הספר אינו נוגע בקרקע מחזירו אצלו.

2.2.3. רבי שמעון (ואין הלכה כמותו):

2.2.3.1. אפילו החלק שנפל נוגע בארץ, יכול לגלול את הספר חזרה.

2.2.3.2. בזיון כתבי הקדש דוחה אסור דרבנן (אסור שבות של גלילת הספר).

משנה ד': בליטה מחוץ לחלון בכותל הפונה לרשות הרבים, ונמצאת למעלה מ-10 טפחים מהארץ

זי שלפני חלון, נוהגין עליו ונוטלין מפניו בשבת.

עומד אדם ברשות היחיד ומטלטל ברשות הרבים,

ברשות הרבים ומטלטל ברשות היחיד,

ובלבד שלא יוציא חוץ מארבע אמות.

מותר להוציא דברים מהבית ולהניח עליה וכן להיפך.

כותרת נוספת: דין אדם העומד ברשות אחת ומטלטל בתוך רשות אחרת

1. העומד ברשות היחיד מותר לו לטלטל חפץ בתוך רשות הרבים.

2. העומד ברשות הרבים, יכול לטלטל חפץ בתוך רשות היחיד.

3. אם הוא ברשות היחיד ומטלטל ברשות הרבים יזהר לטלטל פחות מ-4 אמות.

משנה ה': דין עומד ברשות היחיד ומשתין או רוקק לרשות הרבים וכן להיפך

לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתין ברשות הרבים, ברשות הרבים וישתין ברשות היחיד,

וכן לא ירוק.

רבי יהודה אומר: אף משתתלש רוקו בפיו, לא יהלך ארבע אמות עד שיירוק.

1. לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתין לרשות הרבים וכן להיפך.

2. לא ירוק אדם מרשות הרבים לרשות היחיד וכן להיפך.

3. רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): אין ללכת 4 אמות ברשות הרבים עם רוק בפה המוכן כבר

ליריקה.

משנה ו': אדם העומד ברשות אחת ורוצה לשתות ברשות אחרת

לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתה ברשות הרבים, ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד,

אלא אם כן הכניס ראשו ורבו למקום שהוא שותה.

וכן בגת.

קולט אדם מן המזחילה למטה מעשרה טפחים.

ומן הצנור, מכל מקום שותה.

1. אם עומד ברשות היחיד יכול לשתות ברשות הרבים, רק אם יכניס לשם את ראשו ורובו.

2. אם עומד ברשות הרבים יכול לשתות ברשות היחיד, רק אם יכניס לשם את ראשו ורובו.

3. הרוצה לשתות יין מהגת שתיית ארעי מבלי לעשר, צריך להכניס ראשו ורובו לתוך הגת.

כותרת נוספת: קליפת מים הנופלים מהגג, ע"י אדם העומד ברשות הרבים

1. אם הם נופלים ממרזב הצמוד לגג, מותר לקלוט אותם כשהם למטה מ-10 טפחים מעל הקרקע.

2. אם הם נופלים מצינור המרוחק מהגג, מותר לקבל אותם ישירות מהצינור.

משנה ז': שימוש בבור שחולייתו (ראה מושגים) גבוהה עשרה טפחים

בור ברשות הרבים, וחליתו גבוהה עשרה טפחים, חלון שעל גביו ממלאין הימנו בשבת.

אנפיה ברשות הרבים גבוהה עשרה טפחים, חלון שעל גבה שופכין לתוכה מים בשבת.
 חלון בית שנמצא מעל הבור (שחולייתו גבוהה מ- 10 טפחים):

אפשר למלא מים מהבור ולהביאם לבית (שניהם רשות היחיד).

כותרת נוספת: שימוש באשפה של רבים שגובהה 10 טפחים:

חלון בית שנמצא על גבי האשפה:

אפשר לשפוך בשבת מים (או חומר אחר) מהבית לאשפה.

משנה ח: שימוש באילן בשבת

אילן שהוא מסך על הארץ,

אם אין נופו גבוה מן הארץ נלשעה טפחים, מטלטלין תחתיו.

שקשיו גבוהין מן הארץ נלשעה טפחים,

לא ישב עליהן.

הדלת שבמקצה וחדקים שבפירצה ומחצלות,

אין נוטלין בהן. אלא אם כן גבוהים מן הארץ.

אילן שענפיו סוככים על שטח מסביבו, וראשי הענפים מגיעים לארץ פחות מ 3 טפחים:

כל השטח מתחתיו הוא רשות היחיד, ומותר לטלטל מתחת לאילן.

1. אילן ששורשיו בולטים מעל פני הקרקע יותר מ- 3 טפחים:

1.1. דין השורשים כדין האילן עצמו, ואין לשבת על השורשים בשבת.

כותרת נוספת: סגירת מבנה בדבר ארעי

דלת של מוקצה (ראה מושגים), ערימת קוצים ("חדקים") שסותמת פירצה, ומחצלת של קנים:

אין נועלים בהם את הפתח בשבת, אלא אם כן הם גבוהים קצת מהקרקע.

משנה ט: אדם העומד ברשות אחת (יחיד או רבים), ורוצה לפתוח מנעול הנמצא ברשות אחרת

לא יעמוד אדם ברשות היחיד, ויפתח ברשות הרבים,

ברשות הרבים, ויפתח ברשות היחיד,

אלא אם כן עשה מחיצה גבוהה עשרה טפחים, דברי רבי מאיר.

אמרו לו:

מעשה כשוק של פסמין שהיה בירושלים, שהיו נוטלין ומניחין את המפתח בחלון שעל גבי הפתח.

רבי יוסי אומר: שוק של צמרים היה.

1. רבי מאיר:

1.1. העומד ברשות היחיד לא יפתח מנעול הנמצא ברשות הרבים (וגם המפתח ברשות

הרבים).

1.2. העומד ברשות הרבים ורוצה לפתוח מנעול הנמצא ברשות היחיד (וגם המפתח ברשות

היחיד):

1.2.1. אם יש מחיצה גבוהה 10 טפחים, והוא בתוכה, יכול לפתוח.

1.2.2. אם אין מחיצה, לא יפתח.

2. חכמים:

2.1. שוק של פטמים היה בירושלים (שהוא רשות הרבים), והיו נועלים את חנויותיהם

ומניחים את המפתח בחלון על גבי הפתח (רשות היחיד).

2.2. מותר לעמוד ברשות הרבים ולנעול ברשות היחיד.

3. רבי יוסי: השוק בירושלים היה של מוכרי צמר, ולא של מפטמי בהמות.

משנה י: נעילת דלת בשבת ע"י נגר (בריה או יתד) שיש בראשו כדור עבה ("גלוסטרה")

נגר שיש בראשו גלסטרה,

רבי אליעזר אוסר,

ורבי יוסי מתיר.

אמר רבי אליעזר: מעשה בכנסת שבמבבליא שהיו נוהגין בו המר, עד שבא רבן גמליאל והזקנים ואסרו להן.

רבי יוסי אומר: איסור נהגו בה. בא רבן גמליאל והזקנים והתירו להן.

1. רבי אליעזר: אוסר שימוש ביתד כזה (נראה כמוסיף על הבנין).

2. רבי יוסי: מתיר.

3. מעשה בבית כנסת שבטבריה שהשתמשו ביתד מהסוג הזה:

3.1. רבי אליעזר: בתחילה התירו את השימוש ביתד, עד שבא רבן גמליאל וזקנים ואסרו

שימוש זה.

3.2. רבי יוסי: בתחילה אסרו, עד שבאו רבן גמליאל וזקנים והתירו.

משנה יא: המשך דין נגר בשבת

נגר הנגר, ונעלים בו במקדש, אבל לא במדינה. והמנח, כאן וקאן אסור.

רבי יהודה אומר: המנח, מותר במקדש, והנגר, במדינה.

1. תנא קמא (ואין הלכה כמותו):
  - 1.1. נגר הקשור בדלת ונגרר על הארץ:
    - 1.1.1. מותר לנעול אתו במקדש.
    - 1.1.2. אסור לנעול אתו במדינה (מחוץ למקדש).
  - 1.2. נגר המונח על הקרקע, ואינו קשור, אסור לנעול אתו גם במקדש.
2. רבי יהודה:
  - 2.1. נגר מונח, מותר במקדש ואסור במדינה.
  - 2.2. נגר נגרר מותר בכל מקום.

משנה יב: החזרה בשבת של ציר עליון או תחתון שנשמט מדלת של ארון

מחזירין ציר התחתון במקדש, אבל לא במדינה. והעליון, כאן וקאן אסור.

רבי יהודה אומר: העליון, במקדש, והתחתון, במדינה.

1. תנא קמא:
  - 1.1. נשמט הציר התחתון: במקדש מותר להחזירו, במדינה אסור.
  - 1.2. נשמט הציר העליון: אסור להחזירו, לא במקדש ולא במדינה.
2. רבי יהודה: ציר עליון מותר במקדש בלבד. ציר תחתון מותר בכל מקום.

משנה יג: פעולות נוספות שיש הבדל אם עשאו במקדש או מחוץ למקדש

מחזירין רמיה במקדש, אבל לא במדינה. אם בתחלה, כאן וקאן אסור. קושטין נימא במקדש, אבל לא במדינה. אם בתחלה, כאן וקאן אסור. חותכין יבלת במקדש, אבל לא במדינה. ואם בכלי, כאן וקאן אסור.

1. החזרת רטייה (תחבושת עם משחה) בשבת:
  - 1.1. אם הרטייה הייתה על היד קודם השבת, (כגון: כהן שהוריד את הרטייה כדי לעבוד): במקדש מותר, במדינה אסור.
  - 1.2. אם הרטייה לא הייתה קודם השבת, אף במקדש אסור.
2. קשירת נימה (מיתר בכלי נגינה) בשבת:
  - 2.1. אם הנימה הייתה קשורה קודם השבת ונקרעה, (כגון: לוי שמנגן בכינור במקדש): במקדש מותר, במדינה אסור.
  - 2.2. אם הנימה לא הייתה קשורה קודם השבת, אסור אף במקדש.
3. חיתוך יבלת שמעכבת את העבודה במקדש:
  - 3.1. חיתוך ע"י שינוי (כגון: ביד או בשיניים): במקדש מותר (כדי שהכהן לא יחשב לבעל מום), במדינה אסור.
  - 3.2. חיתוך בכלי, אסור אף במקדש.

משנה יד: המשך מלאכות שמותרות בשבת במקדש ואסורות במדינה

כהן נשלקה באצבעו, כורך עליה גמי במקדש, אבל לא במדינה. אם להוציא דם, כאן וקאן אסור. בוזקין מלח על גבי הכבש שנשכיל שלא יחליקו, וממלאים מבזר הגולה ומבזר הגדול בגלגל בשבת, ומבאר הקר ביום טוב.

1. כריכת גמי על מכה:
  - 1.1. במקדש לכהן מותר (כדי שיוכל לעבוד), במדינה אסור.
  - 1.2. אם מטרת הגמי היא להוציא דם, גם במקדש אסור.
2. בזיקת מלח (ראה מושגים):

- 2.1. מותר לבזוק מלח על הכבש שעולים בו במזבח.
- 2.2. אסור לעשות את זה במדינה.
3. מילוי מים מבורות ע"י גלגל:
  - 3.1. מותר למלא מבור הגולה, ומבור הגדול (שני בארות במקדש).
  - 3.2. מבורות מים אחרים אסור.
4. מילוי מים ביו"ט מבורות, ע"י גלגל:
  - 4.1. מותר להעלות מים מ"באר הקר" (ראה מושגים).
  - 4.2. מבורות אחרים אסור.

משנה טו: הוצאת שרץ טמא מן המקדש בשבת

- שָׂרֵץ שֶׁנִּמְצָא בַּמִּקְדָּשׁ, כִּהֵן מוֹצִיאֹ בְּהֵמִינוּ,
שֶׁלֹּא לְשֵׁהוֹת אֶת הַטְּמֵאָה, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּצַבֵּת שֶׁל עֵץ,
שֶׁלֹּא לְרִבּוֹת אֶת הַטְּמֵאָה.
מֵהֵיכָן מוֹצִיאִין אוֹתוֹ ?
מִן הַהֵיכָל, וּמִן הָאוֹלָם, וּמִבֵּין הָאוֹלָם וְלִמְזֻבְחָהּ, דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן נִנְס.
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר:
מִקּוֹם שֶׁחִבְּיוּ עַל זְדוּנוֹ כָּרַת וְעַל שֶׁנִּגְנְחוּ חֲטָאת, מִשָּׁם מוֹצִיאִין אוֹתוֹ,
וְשָׂאָר כָּל הַמְּקוֹמוֹת, כּוּפִין עָלָיו פְּסָקְתָּר.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מִקּוֹם שֶׁהִתִּירוּ לָךְ חֲכָמִים, מִשְׁלָךְ יִתְנוּ לָךְ, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ לָךְ אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁבוּת.**
1. רבי יוחנן בן ברוקא (ואין הלכה כמותו):
    - 1.1. כהן מוציא את השרץ בהמיינו (אבנטו).
    - 1.2. עדיף לטמא את האבנט ולא להשהות את הטומאה במקדש.
  2. רבי יהודה:
    - 2.1. מוציא את השרץ בצוות של עץ (שאינו נטמא).
    - 2.2. עדיף לא להרבות את הטומאה (של האבנט), אפילו אם הטומאה תשהה במקדש.
  3. מאלו מקומות במקדש מותר להוציא את השרץ בשבת?
    - 3.1. רבי שמעון בן ננס:
      - 3.1.1. מההיכל, מהאולם ומבין האולם והמזבח שבעזרה.
      - 3.1.2. משאר המקומות אסור להוציא שרץ מת בשבת.
    - 3.2. רבי עקיבא:
      - 3.2.1. ממקום, שאם אדם נכנס לשם הוא חייב על זדונו כרת ועל שיגגתו חטאת.
      - 3.2.2. משאר המקומות, כופה עליו סיר גדול ("פסכטר"), עד שתצא שבת.
  4. רבי שמעון (אמירה כללית שלא נוגעת דווקא למשנתנו):
    - 4.1. חכמים התירו רק איסורי דרבנן, כגון שבות במקדש.
    - 4.2. איסורי דאורייתא לא התירו חכמים (כגון קשירת מיתר במקדש).